

ด้วย'คุณพิเศษ

โลดลี้วสู่อุณาคด เลี้ยวลุดสู่อุดกกาล
ไบทึบ่วงบ้ชวาลถ่วงคุณภาพ

ยุทธานาวีจำลอง ในโคลอสเซียมของโรมัน

ศึกแห่งพันธมิตรสัญญาตูอองมีที่มาจากอียิปต์

เมื่อเทพเจ้าชวนกันไปตีป้อม

เทศกาลเมาปี่ลีนองชาวโอยคปต์

ตำนานมิงกรในยุโรป

บ้านผีสิงแห่งสตรพอร์ด

ด้วยคุณพิเศษ (RS)

9 771513 064001

20

(RS)
100.00

201001

ปีที่ ๔๖ ฉบับที่ ๕๔๗
ประจำเดือนตุลาคม ๒๕๖๓
ราคา ๑๐๐ บาท

ด้วย'ตูนพิเศษ

โลดลี้วสู่อากาศ เลี้ยวลตสู่อัตกาล
ไซท์ช่วงชัชวาลด้วยคุณภาพ

๑๕ การสมโภชรับร่างเพื่อ
“พิเศษ ปันเทศ”

๒๐ Big News
“เทศคืออน”

๒๕ กีบแห่งพินธุสัญญาอาจมาจากอียิปต์
“โคมต เซช”

๓๑ “บูนาเซียม” ยุทธนาวีจำลองของชาวโรมัน
ณรัฐพล เดชขจร

๓๓ เทศกาลเมาน์ไลน์ของชาวไอศยุปต์
“สืบ สืบสาม”

๔๓ อิลมา ทาเดมา และทุกกลาแห่งเฮลิโอทาบาสัส
วิภาวี นริญรุณ

๔๘ เกษัตติ์ท้าว บกที่ ๕ ของทาสที่ได้คืน
“จินตวิธ วิวัธน์”

๕๒ เมื่อเทพเจ้าชวนกันไปตีป้อม ต้นตำแน่งตรีบูรณในยุคพระเว
ภฤษณ์ บุญช่วย

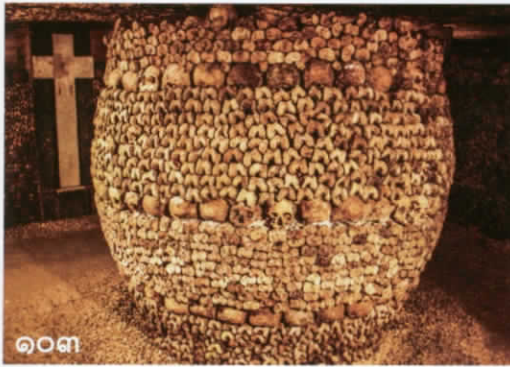
๕๕ “โอม มณีนีทาม ทุม”
อุดร จารุรัตน์

๖๒ ประวัติศาสตร์ราชวงศ์พานปลายผู้กัน
กษัตริย์สองแผ่นดิน
สุภาพรรณ เปล่งมณีพินธุ/สมพร ฐาปนาศัย

๓๐ “ทยศ” คืนมีคำ
ศรี มนัสเชื้อ

๓๒ เพชรตาแมว
“พิกฤต”

นิตยสารด้วย'ตูนพิเศษ เปิดโอกาสสำหรับข้อเขียนต่างๆ อาทิเช่น เรื่องประหลาดไทย, เกเร็ด, วิจารณ์ได้, บันทึกวาทกรรม, ตำแนบพิคาง
พื้นบ้าน และประสมการณพิคาง ที่มีเนื้อหาและสาระสอดคล้องกับแนวของหนังสือ ด้วยความยาวประมาณ ๓-๔ หน้ากระดาษพิมพ์ พร้อมทั้ง
แบบไฟล์งาน และรูปประกอบมาด้วย (ถ้ามี) ทุกเรื่องที่ได้รับการลงพิมพ์เผยแพร่จะได้รับคำตอบที่แทนตามความเหมาะสม
เชิญทุกท่านขยับเมาส์เข้ามาคุยกับดิครันที่ facebook : ด้วย'ตูนพอกเกิดแบกาศิน & ด้วย'ตูน พิเศษ

๑๐๓

๑๒๐

๘๗๙

๓๕ จรรยาบรรณมาตรฐานเอเธนส์
จรรยาบรรณต่ออาหารในคริสต์
ศ.กัทธิ บุญเจือ

๓๙ ทายน:ของการคลอดบุตรในอดีต
“ใบโป”

๘๓ พระเจดีย์สมัยขอมราวตี
“ธินวา”

๘๖ บ้านผีสิงแห่งสเตรทฟอร์ด
“อัปสทิลลา”

๙๑ Battle of Britain (๒)
พล.อ. บัญชร ชาวาศิลป์

๙๔ เกี่ยวกับราเชวงค์ ดงพูนดี (๑)
“ฐาปนนา”

๑๐๑ ชมพูพาน คุณทอมอนน้อย
“รัทศครา”

๑๐๓ แกะรอยสุสานบนสื่อโลก
ตอน มุดสุสานสยองขวัญใต้ผิวผ
“บนกพัทธ์”

๑๑๐ สุนทรภู่ให้ฝรั่งกิน(ด้วย)ตะเกียบ
ประจักษ์ ปรากฏพยากร

๑๑๓ นิทานสังหารโหด
“ทมอดตัน”

๑๑๖ ยุทธนาวิแบกตั้ง ยุทธการต่อโมลยบไฟร์
“ภัสวาท”

๑๒๐ สัตว์มหัศจรรย์ยอดนิยม
ตอน เมือง
“คอสมอส”

๑๒๔ วิทยุญาณทหารบุเรงนอง
สังคีต จันทนะโพธิ์

๑๒๖ ขอนจีนด้วยคน
“กัมงานด้วย’ตูน”

คณะผู้จัดทำ

บรรณาธิการอำนวยการ วาทีน ปิ่นเดสียอ บรรณาธิการ อุดร จรุงรัตน์ ประธานงานกอง
บรรณาธิการ ประลองพล เข้มองบางยาง กราฟฟิกดีไซน์ สุภารี วราภรณ์พงษ์ พิสูจน์อักษร ทัศนัญญา
พ่ายสมานิก กัญญา บุญปิ่น โทร.๐-๒๕๕๑๔-๔๐๓๙๑-๓ ต่อ ๑๑๐ ผู้จัดทำ บริษัท พี.วาทีน พี.เอส.อี.เอ็น
จำกัด ๕๕๙/๓ ม.บางเขนเพลส ถนนประดิษฐ์บุญธรรม แขวงสมานสอง เขตจตุจักรกลาง กรุงเทพฯ
๑๐๓๑๐ โทร. ๐-๒๕๕๑๔-๔๐๓๙๑-๓ โทรสาร : ๐-๒๕๕๑๔-๔๐๓๙๔ E-mail: p.vatin@gmail.com
พิมพ์ที่ บริษัท พี.วาทีน พี.เอส.อี.เอ็น จำกัด ผู้พิมพ์โฆษณา นายคณ ปิ่นเดสียอ บริษัท พี.วาทีน
พี.เอส.อี.เอ็น จำกัด โทร. ๐-๒๕๕๑๔-๐๑๐๐, ๐-๒๕๕๑๕-๑๕๕๑๑ โทรสาร : ๐-๒๕๕๑๕-๑๕๕๑๐ ผู้จัดจำหน่าย
เพ็ญบุญญ น.ประติพัทธ์ กรุงเทพฯ โทร. ๐-๒๖๑๕๕-๘๖๒๕๕-๓

อัตราค่าสมาชิก ๑ ปี ๑๒ ฉบับ = ๑,๑๐๐ บาท (รวมภาษี)

กรณีจัดส่งทางไปรษณีย์ (เพิ่มค่าส่งต่อปี)

สหรัฐอเมริกา : ๓,๙๘๐ บาท

ยุโรป : ๓,๙๘๐ บาท

ญี่ปุ่น : ๓,๙๘๐ บาท

อังกฤษ : ๓,๙๘๐ บาท

ออสเตรเลีย : ๓,๙๘๐ บาท

ไต้หวัน : ๓,๙๘๐ บาท

ชำระเงินด้วยบัตรเครดิต ทั่วโลกเงิน หรือเช็คธนาคาร

สงวนลิขสิทธิ์ ๑๐๓๑๐

ในนาม คุณเรณูภา ปิ่นเดสียอ

การสมโภชรับช้างเผือก พิเศษ ปันเขตต์ เขียน

ช้างเผือกถือว่าเป็นสัตว์ที่
คู่บุญบารมีแห่งพระมหากษัตริย์ ในประเทศแถบเอเชียเรา
ล้วนแต่นับถือช้างเผือกกันทั้งนั้น
ดังนั้นถ้าบ้านเมืองใดมีช้างเผือก
เกิดขึ้น จึงนับว่าเป็นบุญของบ้าน
เมืองนั้น อย่างในนิทานชาดกเรื่อง
พระเวสสันดร ที่กล่าวว่าเมืองสีวิ
(บางฉบับเรียก สีหิ) มีช้างเผือก
เมื่อครั้งเมืองกลิงคราษฎร์เกิดฝน
แล้ง ยังให้พราหมณ์มาขอช้าง
เผือกจากเมืองสีวิไปไว้ที่เมืองกลิงค
ราษฎร์เพื่อให้ฝนฟ้าตกตามฤดูกาล

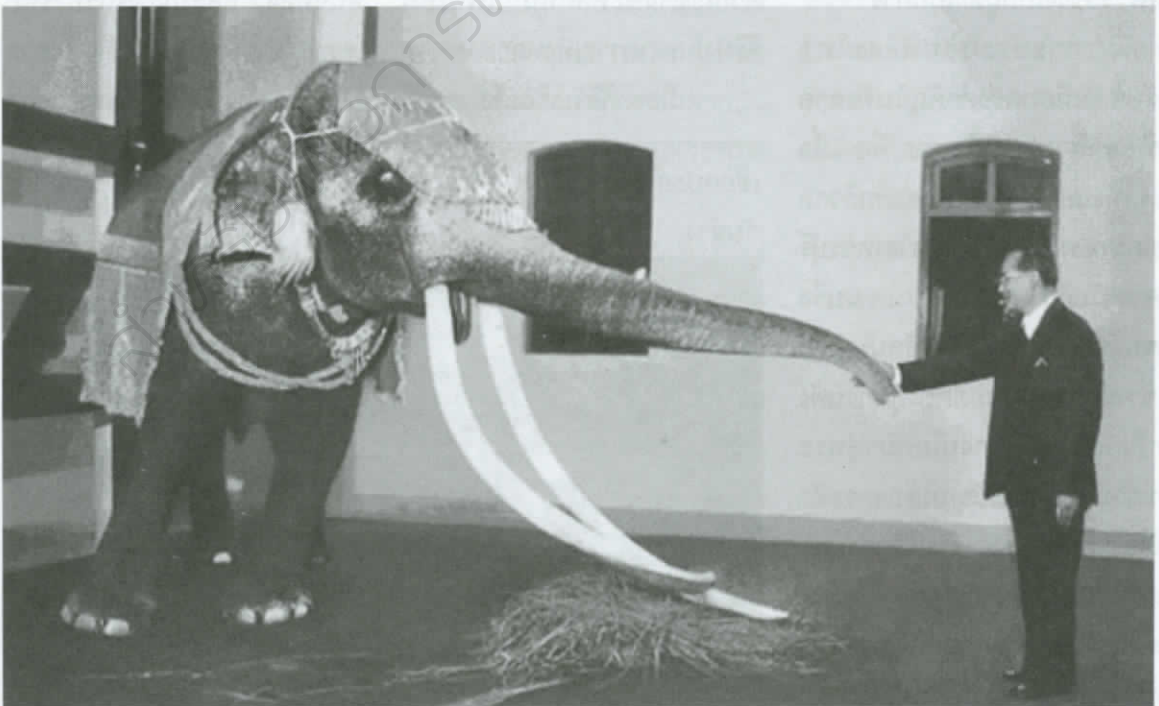
ย่อมแสดงให้เห็นว่า คติการนับถือ
ช้างเผือกนั้นมีมาแต่ครั้งพุทธกาล
แล้ว

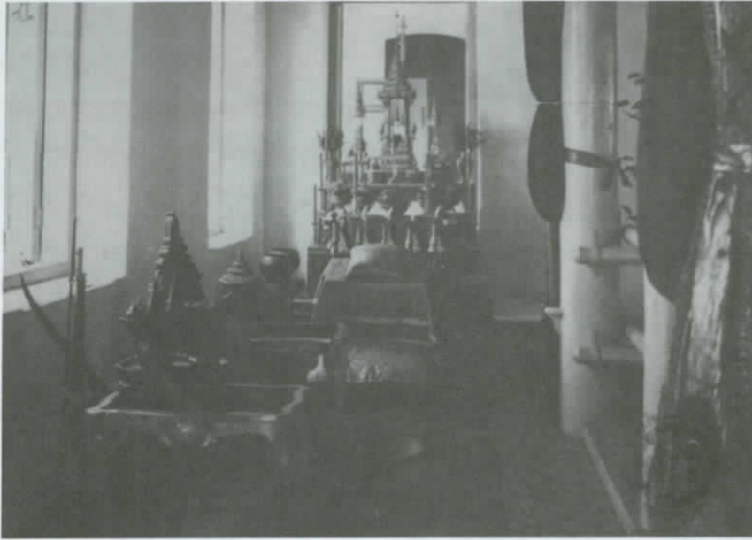
แต่ช้างเผือกนั้น มิใช่ช้างที่
ตัวเป็นสีขาวเท่านั้น ช้างเผือกของ
ไทยเรามีสามลักษณะ อย่างแรก
เรียก*ช้างเผือกเอก* ซึ่งในตำราช้าง
เรียกว่า "*สารเศวต*" มีกายสีขาว
อย่างที่สองเรียก*ช้างเผือกโท* ใน
ตำราช้างเรียกว่า "*ปทุมหัตถิ*"
ผิวกายสีดอกลำพองแดง อย่าง
ที่สามเรียก*ช้างเผือกตรี* ในตำรา
ช้างเรียกว่า "*เศวตคชลักษณ์*" กาย

สีใบตองอ่อนตาดกแห้ง นอกจากนี้
ช้างเผือก หรือช้างสำคัญยังต้อง
มีลักษณะสำคัญ ๗ ประการ คือ
ขนขาว ตาขาว เพดานปากขาว
เล็บขาว ขนหางขาว อذنทโกสีขาว
และผิวหนังขาวหรือชมพูแดง แต่
หากมีเพียงลักษณะอย่างใดอย่าง
หนึ่งไม่ครบทุกประการ เราจะไม่
เรียกช้างเผือก หากแต่จะเรียก
สีปลาด แทน

ดังนั้นเมื่อพบช้างลักษณะ
พิเศษเหล่านี้ สมัยโบราณจะต้อง
แจ้งต่อกรมการเมืองให้กราบบังคม
ทูลให้ทรงทราบ แล้วจึงให้เจ้า
พนักงานกรมพระคชบาลไปตรวจ
สอบดูอีกทีว่ามีลักษณะสมควรจะ
เป็นช้างเผือกหรือไม่ ถ้าพบแล้ว
เป็นช้างเผือกจริง จึงกราบบังคม

ภาพในหลวงรัชกาลที่ ๙ กับพระเศวตอดุลยเดชพาหนะ ช้างเผือกในรัชกาลที่ ๙

ภาพการจัดตั้งมณฑลพิธีในโรงช่างต้น เมื่อคราวสมโภชช่างเผือกในสมัย
รัชกาลที่ ๗

ทูลให้ทรงทราบ ถ้าเป็นช่างมี
เจ้าของหรือถูกจับไว้แล้วก็จะส่ง
เข้ามาถวาย แต่ถ้ายังเป็นช่างป่า
อยู่ก็ต้องทำการคล้องจับมา แต่
ถ้าเป็นสมัยปัจจุบัน จะเป็นสำนัก
พระราชวังเป็นผู้ดำเนินการ

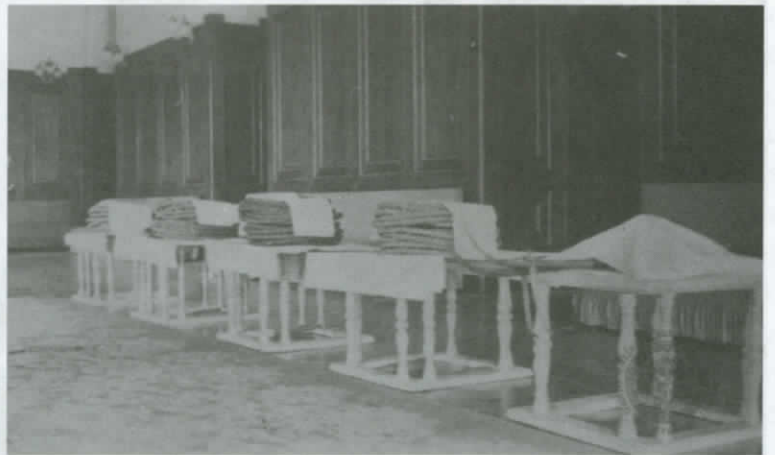
การประกอบพิธีสมโภช
รับช่างเผือกครั้งสำคัญในรัชกาล
ที่ ๗ ตามอย่างโบราณ คือ เมื่อ
พ.ศ.๒๕๒๐ ที่จังหวัดนครราชสีมา
และ พ.ศ.๒๕๒๑ ที่จังหวัดเพชรบุรี
จากนั้นก็ว่างเว้นมานาน ผมจึง
ขอถือโอกาสนี้เล่าถึงพิธีสมโภชรับ
ช่างเผือกแต่ครั้งอดีตให้ทุกท่านฟัง

เมื่อได้ช่างเผือกมาสู่พระ
บารมีแล้ว พิธีแรกที่ต้องกระทำ
คือ พิธีจับเชิง เป็นพิธีของหมอ
เฒ่าหัวหน้าความและความช่าง
เป็นการบอกกล่าวแก่สิ่งศักดิ์สิทธิ์
อันมีพระเทวกรรมและครูปะกำทั้ง

หลาย เพื่อประสิทธิ์ประสาทแต่
ความช่างผู้จะต้องทำการฝึกหัด
ช่างเผือกนี้ให้เชื่อง พิธีนี้มีเครื่อง
บูชาบัตรพลี ทั้งบายศรี อาหาร
คาวหวานต่างๆ เป็นพิธีที่พวก
ความช่างจะทำก่อน เพื่อเป็น
สิริมงคลแก่ความทั้งหลาย

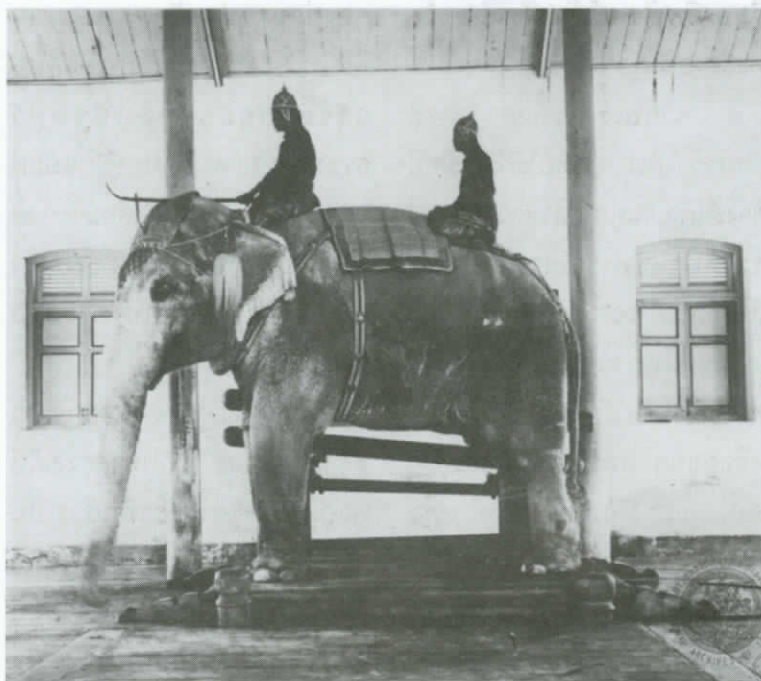
เมื่อทำพิธีจับเชิงแล้ว ความ

เชือกปะกำและขอช่าง ซึ่งเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ต้องตั้งในพระราชพิธีเกี่ยว
กับช่าง

ช่างจึงทำการฝึกช่างเผือกให้คุ้นต่อ
คำสั่ง ฝึกให้เดินขึ้นเกยเบญจพาด
ซึ่งเป็นของสำคัญที่ใช้กับช่างต้น
เกยเบญจพาดเป็นแท่นยกพื้นด้าน
ข้างมีเสาไม้ปักเป็นเสาหลักสอง
ต้น ที่ปลายเสาทั้งสองเป็นรูปหัวเม็ด
ซึ่งลักษณะเด่นของเสาหลักที่เกย
เบญจพาดคือต้นหนึ่งจะสูง ต้นหนึ่ง
จะต่ำ ความช่างเผือกให้ช่างเผือกเคย
คุ้นกับการยืนนั่งบนแท่นเกย และ
ฝึกให้ทำตามคำสั่ง ซึ่งอาจใช้เวลา
๒-๔ เดือนจนกว่าช่างเผือกจะเชื่อง
ทำตามคำสั่งได้

พิธีต่อมาเป็นการเชิญช่าง
เผือกมาสู่ในเมืองหลวง เรียกชื่อ
พระราชพิธีนี้ว่า พระราชพิธีทะน
นชัยบาด เป็นพิธีสมโภชช่างโดย
มีการจัดตั้งโรงพระราชพิธีโดย
ทำเป็นโรงขนาดใหญ่เป็นประธาน
หนึ่งหลัง และมีโรงชั้นรองรอบ
โรงพระราชพิธีอีก ๒ หลัง ตั้งศาล
บูชาเทวดาทั้ง ๔ ทิศ ทำโขนทวาร

ภาพช้างเผือกเมื่อแต่งเครื่องเต็มยศ ยืนบนแท่นเบญจพาด ในภาพคือพระเศวตวชิรพาหะ ช้างเผือกในรัชกาลที่ ๖

ที่เป็นขุมประตูดูกต้นกล้วยต้นอ้อย มีเกยสำหรับให้พราหมณ์กับราชบัณฑิตพรมน้ำเทพมนต์และน้ำพระพุทธมนต์ ซึ่งธรรมเนียมการสร้างโรงพิธีนี้ สมัยโบราณจะให้พราหมณ์พฤติบาทเป็นผู้ดำเนินการ โดยพราหมณ์พฤติบาทนี้คือพราหมณ์ผู้มีความรู้เกี่ยวกับการจับช้าง ต่อมาเมื่อพราหมณ์พฤติบาทหมดตัวลง จึงได้ให้เจ้าพนักงานในกรมพฤติบาทเป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งจะให้ปลัดกรมพฤติบาทเชิญพระเทวกรรมขึ้นหลังช้างเมื่อถึงสถานที่เหมาะสม พฤติบาทจะฟุ้งขอสับข้างลงไป ขอสับข้างตกลงที่ใด จะสร้างโรงพระราชพิธีตรงบริเวณนั้น

สำหรับพิธีชนะนชัยบาดมีขั้นตอนหลายวันด้วยกัน วันแรกจะเตรียมปลูกสร้างโรงพิธีโดยให้พราหมณ์พฤติบาทเป็นผู้เลือกสถานที่ตั้งที่กล่าวข้างต้น จากนั้นจะนิมนต์พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ในตอนเย็น

วันที่สอง เวลาเข้าที่โรงสมโภชมีการเลี้ยงพระสงฆ์ พระสงฆ์เจริญชัยมงคลคาถา ที่โรงพิธีพราหมณ์ พราหมณ์พฤติบาทกับหมอเฒ่าควาญช้าง เริ่มทำพิธีชนะนชัยบาด มีการหุงข้าวเกาเพื่อบูชาทิศ เวลาบ่ายที่โรงสมโภชมีพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์เย็น ราชบัณฑิต ๙ นายบูชาจุฬารูทิศทุกวัน เวลาค่ำพราหมณ์

พฤติบาทตั้งเครื่องกระยาบวชบูชาเทวดา มีการอ่านดุชะฎิคำฉันท์กล่อมลาไพร และมีมหรสพสมโภช ซึ่งวันที่สามก็ทำพิธีแบบเดียวกัน

วันที่สี่ เวลาเช้าเมื่อเลี้ยงพระสงฆ์แล้ว เมื่อได้ฤกษ์ให้โหรลั่นฆ้องชัยพระสงฆ์สวดชัยมงคลคาถา ชาวพนักงานประโคมเครื่องดุริยางค์ดนตรี พรหมมณีนรตน้า พระพุทธมนต์อาบน้ำข้างเผือก จากนั้นกรมพระคชบาลแต่งตัวช้างด้วยเครื่องประดับต่าง ๆ แล้วจึงเวียนเทียนสมโภช จากนั้นพาช้างเผือกลอดโขนทวาร ซึ่งราชบัณฑิตจะพรมน้ำพระพุทธมนต์ พราหมณ์พรมน้ำเทพมนต์ และพราหมณ์ปล่อยไก่ ๑ คู่ นกเขา ๑ คู่ จากนั้นถ้าจะพาช้างเผือกมาทางน้ำก็จะตั้งกระบวนแห่พาช้างเผือกมาลงแพ ถ้าจะพามาทางบกก็เดินทางต่อโดยขบวนแห่ต่อไป ซึ่งถ้าช้างเผือกที่เดินทางไม่ว่าจะทางบกหรือทางน้ำต้องพักแรมที่เมืองใด ก็จะต้องมีพระสงฆ์มาสวดมนต์เย็น กลางคืนมีมหรสพสมโภช รุ่งเช้าเลี้ยงพระสงฆ์ มีเวียนเทียนและมหรสพสมโภช แล้วจึงให้ช้างเผือกเดินทางต่อไปจนกว่าจะถึงเมืองหลวง

เรื่องการพาช้างเผือกเข้าเมืองหลวงนั้น มีเหตุเกิดเป็นเรื่องราวใหญ่โตจนถึงขั้นต้องบันทึกไว้ในพระราชพงศาวดารครั้งหนึ่ง เป็นเหตุการณ์สมัยปลายกรุงศรีอยุธยา ในครั้งแผ่นดินสมเด็จพระเจ้า

อยู่หัวบรมโกศ ที่มีการคล้องช้าง ต้องลักษณะช้างเผือก แต่ก็มีไช้ช้างเผือก เป็นเพียงช้างสำคัญเท่านั้น เมื่อจะพาช้างสำคัญเข้าเมืองหลวง พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขาบันทึกไว้ดังนี้

“...ฝ่ายเจ้าพระยาชำนาญบริรักษ์ผู้ว่าที่โกษาธิบดี เจ้าพระยาราชภักดีผู้ว่าที่สมุหนายก ให้มีตราพระราชสีห์และตราบัวแก้วออกไปให้กรมการหัวเมืองทำโรงรายทางให้เป็นมณฑปมียอดและทางหงส์กระจงเป็นโรงพักตามระยะทาง เจ้าเมืองกรมการทั้งปวงว่าไม่เคยทำ จึงบอกเข้ามาขอช่างอำวนวยการออกไปบอกเมืองละคน ครั้นเอาหนังสือขึ้นกราบทูล จึงมีพระราชโองการให้ถามเจ้าพระยาทั้งสองว่า แต่โรงรายทางจะหยุดพักแห่งละวันสองวันก็จะมา ถ้าจะให้ทำเป็นโรงมณฑปแล้ว และเมื่อมาถึงกรุงเทพมหานครจะให้ทำโรงรับไว้เป็นอย่างไรเล่า นี่หรือจะช่วยทำนุบำรุงอาณาประชาราษฎรให้อยู่เป็นสุข จึงโปรดให้คาดโทษเจ้าพระยาชำนาญบริรักษ์ไว้ครั้งหนึ่ง แต่เจ้าพระยาราชภักดีนั้นให้ลงพระราชอาญาโทษหลังยี่สิบที่ คั้นหลวงราชวังเมืองออกไปนำช้างเข้ามาถึงกรุงเทพมหานครแล้ว จึงพระราชทานนามว่า พระบรมคชลักษณ์ อัครคเชนทร์ วรเรนทรสุปติรุ สิทธิสนธยามหามงคล

วิมลเลิศฟ้า ให้อยู่โรงยอดในพระราชวัง....”

จากพระราชพงศาวดารที่ยกมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า เมื่อมีช้างสำคัญจะทูลเกล้าฯถวาย คงจะได้ทำพิธีถนนชัยภาคในหัวเมืองนครศรีธรรมราชนั้นเรียบร้อยแล้ว แต่พอจะนำช้างสำคัญเดินทางจากนครศรีธรรมราชมากรุงศรีอยุธยา เห็นจะต้องเดินทางรอนแรมมาตามทางบก ด้วยคนไทยไม่สันหัดในการใช้เรือมาทางทะเล ซึ่งตามหัวเมืองรายทางที่ช้างต้องเดินทางผ่าน จำเป็นต้องมีโรงพักช้างอยู่เป็นระยะๆตลอดเส้นทางการเดินทาง

ธรรมเนียมการสังการหัวเมืองในยุคอดีตนั้น พระเจ้าแผ่นดินจะมีพระบรมราชโองการแก่เสนาบดีผู้ใหญ่ จากนั้นเสนาบดีผู้ใหญ่จึงรับพระบรมราชโองการแล้วส่งต่อไปยังหัวเมืองที่ตนดูแล สมุหพระกลาโหมจะดูแลหัวเมืองฝ่ายเหนือ สมุหนายกดูแลหัวเมืองฝ่ายใต้ พระยาโกษาธิบดีดูแลหัวเมืองท่าชายทะเล ดังนั้นหนังสือสั่งการจากเมืองหลวงจึงเป็นหนังสือที่ประทับตราจากเสนาบดี ซึ่งในพระราชพงศาวดารกล่าวว่า เจ้าพระยาชำนาญบริรักษ์ผู้ว่าที่โกษาธิบดี ดังนั้น หนังสือของท่านจะประทับตราบัวแก้วอันเป็นตราประจำศ ส่วนเจ้าพระยาราชภักดีผู้ว่าที่สมุหนายกนั้น หนังสือ

ของท่านจะประทับตราพระราชสีห์ นี่เป็นธรรมเนียมในสมัยกรุงศรีอยุธยาที่สืบทอดมากระทั่งสมัยรัตนโกสินทร์ แม้แต่ในปัจจุบัน เมื่อมีหนังสือประกาศพระบรมราชโองการ ก็ต้องมีผู้รับสนองพระบรมราชโองการตามธรรมเนียมในเช่นอดีต

เหตุมาเกิดตรงที่เจ้าพระยาทั้งสองนี้แหละ ท่านทั้งสองสั่งให้หัวเมืองต่างๆทำโรงพักช้างเป็นยอดมณฑป ซึ่งตามปกติโรงพักช้างสำคัญมักจะทำชั่วคราวแค่โรงมุงจากกันแดดกันฝนเท่านั้น เพราะเมื่อช้างสำคัญมาถึง มีพิธีสงฆ์พิธีพราหมณ์และมหรสพสมโภชแล้ว วันสองวันต่อมาก็ต้องพาช้างเดินทางต่อไป โรงพักจึงเป็นเพียงอาคารชั่วคราวเท่านั้นเอง แต่ท่านเจ้าพระยาทั้งสองกลับอยากจะอวดโอ้ให้สวยให้งาม ท่านกลับสั่งการให้ทำอย่างอลังการ ซึ่งในพระราชพงศาวดารกล่าวว่า “..ให้เป็นมณฑปมียอดและทางหงส์กระจงเป็นโรงพักตามระยะทาง..”

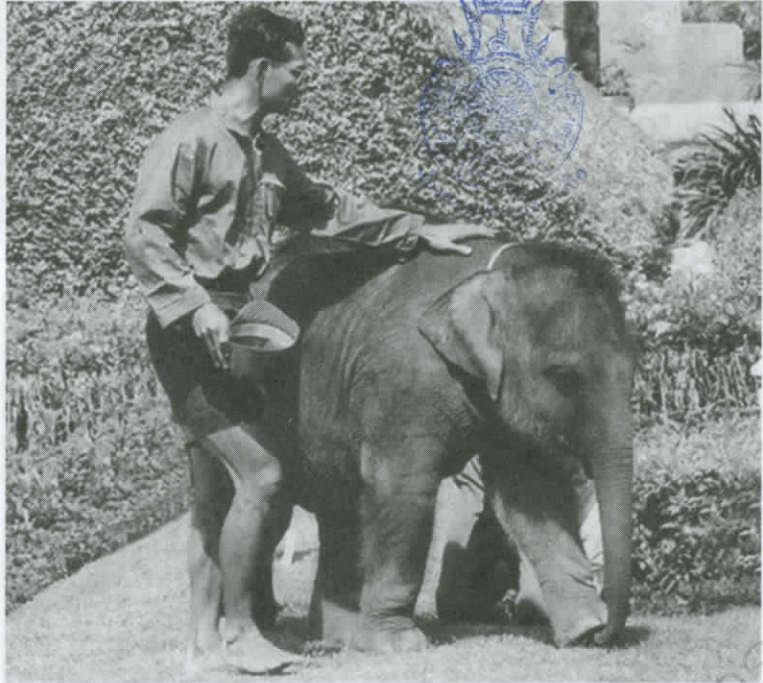
กล่าวคือทำเป็นอาคารยอดมณฑป ซึ่งถ้าแบบที่เราท่านนึกออกก็คือ มณฑปพระเมรุมาศในรัชกาลที่ ๙ นั้นแหละ แต่คงไม่ต้องใหญ่โตขนาดพระเมรุมาศ แต่ทำเป็นอาคารเรือนยอดรูปทรงแบบนี้ แล้วยังระบุให้มีทางหงส์และกระจงประดับด้วย ไม่ใช่ทำแต่

สวรรคาลัย!

การที่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศทรงกริ้วเจ้าพระยาทั้งสองนี้ แสดงให้เห็นถึงน้ำพระทัยที่คำนึงถึงความสุขของไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินเป็นสำคัญ การใดที่จะต้องได้ยากแก่ไพร่ฟ้า นั้น ถ้าละเว้นได้ก็ย่อมโปรดเกล้าฯให้ละเว้น ดังนั้นประโยคพระดำรัสที่บันทึกในพระราชพงศาวดารว่า “..นี้หรือจะช่วยทำนุบำรุงอาณาประชาราษฎรให้อยู่เป็นสุข..” ย่อมสะท้อนถึงพระมหากรุณาธิคุณที่มีแก่ไพร่ฟ้าอย่างหาที่สุดมิได้ นับเป็นบุญของชาวไทยเราโดยแท้

สุดท้ายเจ้าพระยาทั้งสองจึงโดนลงโทษไปตามระเบียบ โดยให้คาดโทษเจ้าพระยาชำนาญบริรักษ์ไว้ครึ่งหนึ่ง แต่เจ้าพระยาราชภักดินั้นให้ลงพระราชอาญาโบยหลังยี่สิบที ซึ่งคงเป็นที่สะใจบรรดาเจ้าเมืองหัวเมืองเป็นยิ่งนักแน่ๆ นับว่าเป็นเรื่องราวข่าวดังเกี่ยวกับการรับช้างในครั้งอดีต ที่ถึงกับมีบันทึกในพระราชพงศาวดารทีเดียว

เล่าไปเล่ามาหน้ากระดาษก็หมดเสียก่อน เอาไว้คราวหน้าผมจะเล่าถึงเกร็ดรายละเอียดในพระราชพิธีทهنนชัยบาท ที่เป็นวัฒนธรรมผสมผสานระหว่างพุทธพราหมณ์และความเชื่อพื้นเมือง ซึ่งมีประเด็นน่าสนใจอยู่หลายอย่าง อดใจไว้รอติดตามในฉบับหน้าครับ ●

คุณพระเศวตสุรคชาธารฯ ข้างเผือกคู่พระบารมีในรัชกาลที่ ๙

เพียงยอดแหลมๆเท่านั้น เรียกว่าสั่งการเสียเอิกเกริกใหญ่โตทีเดียว ซึ่งบรรดาเจ้าเมืองหัวเมืองทั้งหลายเห็นหนังสือสั่งการเสียแล้วคงจะได้แต่ส่ายหน้า ว่าสั่งอะไรกันนักหนา เกิดมาไม่เคยทำอะไรประมาณนั้น จึงย่อนรอยแก้ลำท่านเจ้าพระยาทั้งสอง ด้วยการทำหนังสือกราบบังคมทูลขอนายช่างจวกเมืองหลวงไปสั่งการไม่ได้ขอเยอะอะไรนักหนา เพียงเมืองละคนเท่านั้น แต่หัวเมืองจากนครศรีธรรมราชมาจนถึงกรุงศรีอยุธยาก็มีหลายสิบหัวเมืองอยู่แล้วนายช่างหลวงมีไม่กี่คนเท่านั้น จะทำได้อย่างไรกัน

ซึ่งนับเป็นบุญของคนไทยในครั้งกระนั้น ด้วยสมเด็จพระ

พระเจ้าอยู่หัวบรมโกศเมื่อทราบความเห็นทรงกริ้วเอาการอยู่นัก จึงเรียกเจ้าพระยาทั้งสองมาตรัสถามว่า “..แต่โรงรายทางจะหยุดพักแห่งละวันสองวันก็จะมีมาให้ทำเป็นโรงมณฑปแล้ว และเมื่อมาถึงกรุงเทพมหานครจะให้ทำโรงรับไว้เป็นอย่างไรเล่า..” แปลเป็นสำนวนอย่างปัจจุบันก็คงต้องว่าแต่โรงพักข้างชั่วคราว หยุดพักเพียงวันเดียวสองวัน ข้างก็ต้องเดินทางต่อไป ยังจะทำให้ใหญ่โตเป็นถึงโรงยอดมณฑปเสียแล้ว ถ้าข้างมาถึงกรุงศรีอยุธยาเมื่อไหร่ โรงพักข้างก็ต้องอลังการกว่าที่หัวเมืองทำอีก แล้วที่นี้จะทำเป็นทรงอะไรกันเล่า ถ้าจะประชิดต่อก็คงต้องว่า มีต้องทำให้เทียมวิมานเมือง

อัลมา ทาเดมา

และกุหลาบแห่งเฮลิโอกาบาสัส

วิกาวี บริบูรณ์ เขียน

ในกระบวนศิลปะแนวตะวันตกนั้น หากไม่เรียงตามแนวคิดลงรายละเอียดในเส้นทางแห่งเวลาแล้ว เราอาจเข้าใจงานศิลปะโดยอ้างถึงกลุ่มงานประเภทภาพ "ฮิสตอเรีย" (Istoria)

ฮิสตอเรีย เป็นภาษาอิตาลี หมายถึงภาพเขียนแนวบรรยายเรื่อง แต่เดิม เน้นที่ภาพวาดทางศาสนาคริสต์ ทว่าภายหลังตั้งแต่ช่วงฟื้นฟูศิลปวิทยาอิตาลี ภาพเขียนเริ่มแตกแขนงขยายหัวข้อไปต่างๆ ซึ่งพอแยกย่อยได้เป็น ๕ หัวข้อ คือเรื่องศาสนา (ในที่นี้หมายถึงคริสต์ศาสนา) เรื่องตำนาน...มาจากนิทานพื้นถิ่น แต่รูปแบบอันเป็นที่นิยมก็คือตำนานเทพเจ้ากรีก, ภาพเชิงเปรียบเทียบ เป็นภาพอุปมาเรื่องราวซึ่งประกอบด้วยความหมายซ่อนอยู่ ภาพแบบนี้ใช้บุคคลหรือวัตถุที่เป็นสัญลักษณ์แทนคนอื่นๆ หรือสิ่งอื่นที่ต้องการสื่อความหมาย, ภาพเขียนแนววรรณกรรมประวัติศาสตร์ เป็นภาพในหัวข้อเรื่องที่ค่อนข้างแคบ (บางครั้งรวมอยู่ในประเภทตำนาน) นำเสนอเรื่องราวตามท้องเรื่องที่นำมา

จากวรรณคดี (แต่ไม่เกี่ยวเรื่องราวในตำนาน), ภาพเขียนแนวประวัติศาสตร์ เป็นประเภทที่แสดงออกแบบตรงไปตรงมาที่สุดในกลุ่มนี้ รวบรวมภาพจะบอกเล่าเรื่องราวเหตุการณ์ หรือบุคคลในช่วงเวลาประวัติศาสตร์ สื่อสารกันอย่างชัดเจน วิธีการแยกกลุ่มอย่างนี้ใช้ต่อกันมาหลายศตวรรษ

อย่างไรก็ตาม หากจับประเด็นเฉพาะภาพเขียนแนวประวัติศาสตร์ ที่มีเรื่องราวเล่าได้ น่าแปลกใจที่ภาพประเภทนี้กระจุกตัวอยู่ในศตวรรษที่ 19 จนแทบจะบอกได้ว่า ยุคนั้นเป็นยุคเฟื่องฟูของศิลปะประเภทนี้ก็ว่าได้

เราจะเห็นความเฟื่องฟูของ

ภาพเขียนแนวนั้น ปรากฏในงานของศิลปินยุควิกตอเรียหลายคน และคนหนึ่งซึ่งโดดเด่น ได้รับความนิยามมากที่สุดจนถึงขั้นที่ภายหลังได้รับยศอัศวิน ก็คือ ลอว์เรนซ์ อัลมา ทาเดมา เขาเป็นผู้สร้างภาพวาดกรุงโรมโบราณที่มีรายละเอียดในยุคที่โลกยังไม่รู้จักภาพยนตร์ได้อย่างไม่น่าเชื่อ และฉกฉกรรจ์ โดยเฉพาะกับการเขียนหินอ่อน

ลอว์เรนซ์ อัลมา ทาเดมา (Lawrence Alma-Tadema) เป็นจิตรกรชาวดัตช์ซึ่งมารุ่งเรืองในอังกฤษ เขาเกิดเมื่อวันที่ 8 มกราคม 1836 และเสียชีวิตเมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 1912 ลอว์เรนซ์ ได้รับความรักในงานศิลปะมาจากแม่ของเขาซึ่งเป็นศิลปินที่ประสบความสำเร็จ เธอเชื่อว่าลูกๆ ของเธอทุกคนควรได้เรียนศิลปะ ดังนั้น ลอว์เรนซ์จึงได้ฝึกฝนกับผู้เชี่ยวชาญด้านการวาดภาพที่มีชื่อเสียง แม้ว่าในวัยนั้นครอบครัวเคยตั้งใจไว้ว่า จะให้เขายึดอาชีพทนายความต่อไป แต่ในที่สุดเขาก็หันมาหาศิลปะเต็มตัวและกลายเป็นศิลปินที่ประสบความสำเร็จ

เส้นทางชีวิตที่ลิขิตมาแล้ว อาจเริ่มตั้งแต่เมื่อราวอายุสิบห้า เขาป่วยจนถึงขนาดที่หมอวินิจฉัยว่าจะมีอายุต่อไปได้อีกไม่กี่เดือน ครอบครัวจึงปล่อยให้เขาใช้ชีวิตอย่างที่ต้องการในวันที่เหลืออยู่ ลอว์เรนซ์ใช้เวลานี้ออกไปวาดภาพ

นอกบ้านแทบตลอดเวลา วิถีอันทำให้ใจเป็นสุขส่งผลดีจนสุขภาพกลับมาดีขึ้น และที่สุดก็ตัดสินใจเปลี่ยนทางการเรียนไปยังศิลปะเพื่อยึดเป็นอาชีพแต่เพียงอย่างเดียว เขาเข้าศึกษาสายศิลปะที่ราชวิทยาลัยแห่งแอนต์เวิร์ป (The Royal Academy of Antwerp) ในเบลเยียมปีต่อมา

เรื่องปรากฏว่า ในเส้นทางสายศิลปะนี้ ลอร์เรนซ์ อัลมา ทาเดมา ไม่มีปัญหาใดๆวาทัน เขาเหมือนคนที่ก้าวขึ้นบันไดได้ก้าวยาว ๆ จนถึงยอดได้ในเวลาอันสั้น เขาได้รับรางวัลมากมาย และเริ่มเห็นแนวทางเดินของตนคือการมุ่งเข้าหาบรรยากาศสมัยกรีกโรมัน และสามารถสร้างงานบรรยายลักษณะชีวิตความเป็นอยู่ในสมัยนั้นได้ราวกับเคยเห็นด้วยตาตนเอง

ชีวิตส่วนตัว

หากอัลมา ทาเดมา จะมีอุปสรรค สิ่งนั้นก็กลับเกิดในชีวิตส่วนตัว นับได้ว่าเขาเป็นผู้ชายที่มีความเป็นส่วนตัวสูง เต็มไปด้วยอารมณ์อ่อนไหว ยิ่งเมื่อบวกกับสุขภาพที่ทรุดโทรมง่ายก็ยิ่งทำให้กลายเป็นกับดักสำคัญในชีวิต ดังจะเห็นว่า ชีวิตของเขามีคนที่ทรงอิทธิพลที่สุดก็คือผู้หญิง ๓ คน คนแรกคือแม่ซึ่งสนับสนุนเลี้ยงดูเธอจากไปในปี 1863 ส่งผลอย่างมากต่องานศิลปะและชีวิตส่วนตัว

ทำให้ทาเดมาอ่อนแรงในทันใด โชคยังดีที่ปีเดียวกันก่อนหน้านั้น เขาแต่งงานกับ **มารี พอลลิน เกรสแซ็ง ดูมูแล็ง** (Marie-Pauline Gressin Dumoulin) ลูกสาวของนักข่าวชาวฝรั่งเศส ทำให้เรื่องราวโศกสลดพอจะผ่านไปได้

ทว่าอีก ๖ ปีต่อมา พอลลิน เสียชีวิตที่เมืองซาเออร์บิคในเบลเยียมเมื่ออายุได้ ๓๒ ปี ในวันที่ 28 พฤษภาคม 1869 ด้วยโรคฝีดาษ การเสียชีวิตของเธอทำให้เขาเศร้าและหดหู่จนหยุดวาดภาพเป็นเวลาเกือบสี่เดือน เมื่อภรรยาตาย ทาเดมาก็ทรุด เขาเริ่มประสบปัญหาทางอาการป่วยซึ่งแพทย์ในบรัสเซลส์ไม่สามารถวินิจฉัย **แกมเบิร์ต** ตัวแทนคำรูปของทาเดมาแนะนำให้เขาไปรักษาที่อังกฤษ อัลมา ทาเดมาก็ทำตาม

เขามาถึงลอนดอนในเดือนธันวาคม 1869 ที่ลอนดอนนั่นเอง เขาได้รับเชิญให้ไปที่บ้านของจิตรกร **ฟอร์ด มาดิอกซ์ บราวน์** ที่นั่นเขาได้พบกับ **ลอร์่า เทเรซ่า เอปส์** ซึ่งอายุ ๑๗ ปีและตกหลุมรักเธอตั้งแต่แรกพบ กระนั้นเขาก็ยังคงไปมาระหว่างเบลเยียมกับลอนดอน

สงครามฝรั่งเศส-ปรัสเซียในเดือนกรกฎาคม 1870 ทำให้ทาเดมาตัดสินใจจะย้ายไปอยู่ลอนดอนเป็นการถาวรเสียเลย แต่มูลเหตุจูงใจจริงๆของเขา น่าจะเป็นสาว

น้อย ลอร์่า เอปส์ มากกว่าอื่นใด กระนั้น แกมเบิร์ต ตัวแทนคำรูปของเขาก็เห็นดีว่าการย้ายครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่ออาชีพศิลปินของอัลมา ทาเดมาแน่นอน และก็เป็นจริงดังนั้น ที่ลอนดอนเขาโด่งดังเป็นพลุแตก งานของเขาขายได้ในราคาที่ดีและได้รับการยอมรับอย่างสูงในยุคนั้น ทำให้อาชีพการงานมั่นคง กระนั้นก็ต้องรอให้บิดาของสาวน้อยยอมอนุญาตให้ทั้งสองแต่งงานในปี 1871 ทำให้ชีวิตส่วนตัวของทาเดมาสมบูรณ์สุข

รูปแบบศิลปะ

ในด้านงานศิลปะ ทาเดมาสร้างงานเอาไว้มากมาย งานของเขาชิ้นไม่ใหญ่ แต่เต็มไปด้วยความละเอียดในด้านข้อมูลด้วยความเป็นคน **นิยมความสมบูรณ์แบบ** (Perfectionist) ก่อนจะวาดงานใดทาเดมาจะหาข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ ทั้งจากการอ่านหนังสือหลายเล่มและไปดูชิ้นส่วนบางอย่างที่เก็บไว้ในพิพิธภัณฑ์ เพื่อให้แน่ใจว่าอาคารและสิ่งของที่เขาวาดถูกต้องและองค์ประกอบสมบูรณ์

สิ่งที่เขานิยมอย่างยิ่งคือการวาดหินอ่อนจนได้รับฉายา **"เจ้าแห่งหินอ่อน"** ดังจะเห็นในงานหลายชิ้น ทาเดมาจะวาดหินอ่อนสีขาวคู่กับน้ำทะเลสีฟ้าสดใสของทะเลเมดิเตอร์เรเนียน เขาสามารถใช้สีแทนค่าให้เสมือนแสง

ภาพ "กุหลาบแห่งเฮลิโอกาบาลัส"

สะท้อนนุ่มบนผิวหินอ่อน และแสงสะท้อนวับจากพื้นผิวโลหะได้อย่างวิเศษ อีกทั้งสามารถถ่ายทอดสถาปัตยกรรมในภาพวาดของเขาได้อย่างแม่นยำมาก

อย่างไรก็ตาม ในจำนวนงานอันมากมายที่ทาเดมาทิ้งไว้ให้โลก หากจะเฟ้นกันไปแล้วก็น่าจะภาพวาดที่มีชื่อเสียงที่สุดของเขา คือ "กุหลาบแห่งเฮลิโอกาบาลัส" (The Roses of Hellogabalus) วาดไว้เมื่อปี 1888 (ปัจจุบันอยู่ในห้องสะสมส่วนบุคคลของ ฮวน แอนโตนิโอ เปเรซ ไชมอน นักธุรกิจสเปนในเม็กซิโก)

เดิมภาพนี้เป็นภาพที่ได้รับทราบว่าจ้างจากเซอร์จอห์นแอดบารอนที่ ๑ และเขาก็ได้นำข้อมูลจากประวัติศาสตร์ออกัสตัสอันเป็นฉากชีวิตของเอลากาบาลัส จักรพรรดิประหลาดอีกคนหนึ่งของโรมหลังจากและนอกจากเนโรมาเป็นข้อมูลเบื้องต้น

หากพิจารณาจากภาพ เราจะเห็นว่านี่เป็นภาพกลุ่มชาวโรมันในงานเลี้ยงประหลาด ฉากภาพเต็มไปด้วยกิลิปกุหลาบนับพันที่ทะลักลงมาจากผ้าดาดเพดานที่ซ่อนอยู่เบื้องบน กิลิปกุหลาบนั้นเทลงมาทับท่วมบรรดาสหายทำหน้าหน่ายโลก ต่างจากจักรพรรดิซึ่งเห็นเป็นเรื่องสนุก แม้ว่าแขกรับ

เชิญจะไม่มีอารมณ์ร่วมไปด้วยเลย

จักรพรรดิเฮลิโอกาบาลัส หรืออีกนามหนึ่ง เอลากาบาลัส จักรพรรดิหนุ่มอายุสิบแปด และเป็นจักรพรรดิประหลาดของโรม อีกองค์หนึ่งหลังจากคาลิกูลาและเนโรซึ่งมาจากฟากตะวันออกของอาณาจักร ทอดพระองค์อยู่บนยกพื้นด้านหลังภาพตามแบบการกินเลี้ยงของโรม (หรือเช่นเดียวกับกรีก ซึ่งนอนเอนกายในงานปาร์ตี้) ทรงเสียด้าสีทองและเพียร่ามงกุฎน้อย ประดับศิระชะ งามย้มในหน้ากับตลกร้ายที่พระองค์เล่นกับบรรดาแขกส่วนพระองค์ ภาพนี้อัลมา ทาเดมายังใส่ข้อมูลประกอบทำให้เห็นชีวิตของคนโรมัน เช่น บรรดาบริวารอื่นซึ่งอาจเป็นบริวารที่มาจากฟากตะวันออกของโรมัน เช่นเดียวกับองค์จักรพรรดิ จะสวม

เอลากาบาลัส มีนามสถาปนาว่าซีซาร์ มาร์คัส ออเรเลียส แอนโทนีนัส ออกัสตุส หรือที่รู้จักกันในฉายาเอลากาบาลัส หรือเฮลิโอกาบาลัส ตามเทพเจ้าแห่งซีเรีย ซึ่งพระองค์มีถิ่นกำเนิดและเกี่ยวข้องกับพระญาติที่นั่น เอลากาบาลัส พยายามนำเอาธรรมเนียมบูชาอิมเซา เทพดวงอาทิตย์ทางตะวันออกมาเผยแพร่ในโรม แต่ไม่สำเร็จ ชื่อเสียงโด่งดังเพียงอย่างเดียวของพระองค์คือการใช้ชีวิตในวังแบบตะวันออกและการจัดงานเลี้ยงหรูหราที่มีเมนูอาหารชั้นยอด ประกอบมันสมองนกกระจอกเทศ ๖๐๐ ชิ้น หญ้าบด หรือขี้จู้ร

เอลากาบาลัส เป็นผู้ปกครองจักรวรรดิโรมันในระยะสั้นมาก คือ ๓ ปี ๙ เดือน ตั้งแต่ค.ศ.218-222 จนเมื่ออายุ ๑๘ ทหารเปโรโตเรียนการ์ดทนพฤติกรรมไม่ไหวอีกต่อไป ก็เลยจัดการโค่นพระองค์ลงจากบัลลังก์ เอลากาบาลัสถูกฆ่าพร้อมพระมารดา ทหารลากพระศพไปตามถนน ก่อนเหยียงทิ้งลงในแม่น้ำไทเบอร์

มาลัยดอกไม้หรือใบไม้บนศีรษะ กำลังมองออกมาที่คนดูภาพและ
 ปรายตามองไปยังจักรพรรดิ ด้าน
 หลังมีผู้หญิงเล่นเปียโนข้างเสาหิน
 อ่อน ผู้หญิงคนนั้นสวมหมวกเสือดาว
 แสดงว่าเป็นนางเมหนาด
 สาวกของไดโอนีซัส หรือแม้แต่
 โลหะหล่อเป็นรูปไดโอนีซัส ซึ่งมี
 เสือดาวและตัวพอนหนุ่มยืนเคียง
 ข้าง อัลมาก็เลือกใส่ไว้ในรูปเพื่อ
 ให้เป็นสัญลักษณ์อันแยบยลของ
 รักต้องห้าม อันเป็นพฤติกรรมเกิน
 ขอบเขตหลายอย่างของจักรพรรดิ
 ก็เป็นสิ่งที่เห็นไกลๆ

อย่างไรก็ตาม ตามข้อมูล
 ประวัติของรูปยังกล่าวไว้อีกว่า
 "สมัยโรมัน ห้องเลี้ยงมีเพดานพริก
 กลับนี้ พระองค์ใช้ดอกไม้โอเลียต

และดอกไม้อื่น มันถูกเทลงมา
 ทำให้ใครสักคนหายใจไม่ออกตาย
 เนื่องจากคลานออกมาจากกอง
 ดอกไม้นั้นไม่ได้" แต่อัลมาคิด
 แล้วว่า หากเป็นกิลิปทูลาบคง
 สวยกว่า และก็เป็นดังนั้น ถ้า
 ภาพทั้งภาพเต็มไปด้วยกิลิปดอกไม้
 โอเลียตสีม่วงอาจไม่สวยเท่าที่เห็น
 ความยากลำบากยังมีอีกก็คือ ใน
 เวลาที่ท่านเซอร์ได้รับการว่าจ้าง
 ดอกกุหลาบไม่มีขายในอังกฤษ
 อัลมา ทาเดมาใช้ความดั่งมากของ
 ดินหาทางให้กิลิปทูลาบส่งมาจาก
 ริเวียร่าทางใต้ของฝรั่งเศส ทุก
 อาทิตย์ระหว่างสี่เดือนที่เขียนรูป
 นี้ เรียกว่าสตูดิโอของอัลมา ต้อง
 รกไปด้วยกิลิปทูลาบนานหลาย
 เดือนทีเดียว

ชีวิตช่วงท้าย

อัลมา ทาเดมาได้รับรางวัล
 มากมายหลายอย่างตลอดเส้นทาง

ชีวิต แต่เกียรติยศสูงสุดคือ ได้รับ
 ตำแหน่งอัศวินในปี 1899 แต่ใน
 วัยปลายนั้น เขาทำงานศิลปะน้อย
 ลง ให้ความสำคัญกับการออกแบบ
 สถาปัตยกรรมและการออกแบบ
 โรงละครมากขึ้น นั่นก็อาจมาจาก
 สุขภาพที่แย่งลง

แต่น่าเศร้าที่ลอร่าภรรยา
 คนที่สองของเขาเสียชีวิตไปก่อน
 เมื่อเธออายุ ๕๗ ในปี 1909 อัลมา
 ทาเดมาชายผู้มีอารมณ์อ่อนไหว
 เต็มไปด้วยเศร้าเหงาหงอย เขา
 มีชีวิตอยู่ต่อไปอีกเพียง ๓ ปีก็
 เสียชีวิต ศพถูกฝังที่มหาวิหาร
 เซนต์พอลในลอนดอน

มรดกที่เกือบสูญหาย

ช่วงปีท้ายๆของชีวิต อัลมา
 ทาเดมา ค้นได้เห็นศิลปะโพสต์
 อิมเพรสชันนิสม์ (Post-Impres-
 sionism) ฟูวิสซึม (Fauvism) คิว
 บิซึม (Cubism) และฟิวเจอร์ริสม์

(Futurism) ผงาดขึ้นในโลกศิลปะ มันเป็นสไตล์งานศิลปะซึ่งเขาไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ดังที่ลูกศิษย์ของเขา **จอห์น คอลลีเออร์** เขียนว่า "เป็นไปได้เลยที่จะทำให้ศิลปะของอัลมา ทาเดมา จะผสมผสานร่วมทางไปกับ **มาติส โกแกง และ ปิกัสโซ**"

เราอาจพูดได้ว่างานการของทาเดมารุ่งเรืองมาจนระยะท้ายของชีวิต มันอาจเหมือนกับดวงไฟที่ลูกไฟลงก่อนดับแสง ความจริงก็คือ ศตวรรษที่ 19 เป็นศตวรรษที่มีความเปลี่ยนแปลงผันผวนไม่เว้นแม้แต่ในวงการศิลปะ มีแนวโน้มในการทำงานศิลปะเกิดขึ้นมากมายหลายหลาก เพื่อที่หันทางไปสู่ศิลปะร่วมสมัยในปัจจุบัน เราจึงแทบไม่เห็นงานศิลปะในกลุ่ม *istoria* ตั้งแต่สิ้นยุคนั้นเป็นต้นมา เมื่อทัศนคติของสาธารณชนทั่วไปเริ่มเปลี่ยนแปลงไปในทางคว่า ประเพณีเดิม และรับเอาของใหม่กว่ามาเชิดชู ไม่ว่าจะเป็ความคิดในเรื่องสังคมที่เปลี่ยนไป หรือสไตล์งานศิลปะที่สื่อสารถึงความคิดมากกว่าฝีมือ..

ในช่วงเปลี่ยนแปลงนั้น การลดทอนรูปทรง สร้างความบิดเบี้ยวตลอดจนการนำความคิดมาเป็นศูนย์กลางในการนำเสนอ งานศิลปะเข้ามาแทนที่และบดบังความงามแบบละเอียดและการค้นคว้าถูกต้องของทาเดมาเสีย

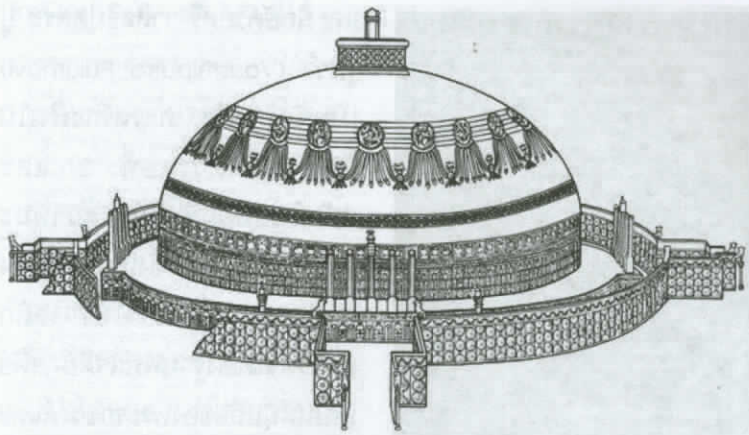

ผลงานชิ้นอื่นๆของอัลมา ทาเดมา

สนิท ช่วงนั้นภาพวาดของเขาจึงถูกประณามถึงขั้นที่ **จอห์น รัสกิน** ออกปากกล่าวโทษว่า อัลมา ทาเดมาเป็น "จิตรกรที่เลวร้ายที่สุดในศตวรรษที่ 19" และยังมีนักวิจารณ์คนหนึ่งเหยียดหยามว่า "มีค่าแค่พอที่จะประดับกล่องเบอร์เบิน"

ยังดีที่การเหยียดหยามนี้มีอยู่เพียงระยะสั้นๆ กระนั้นงานของทาเดมาก็หลบอยู่ในเงาขมุกขมัวหลายปี กระทั่งทศวรรษ

1960 เป็นต้นมา ผลงานของอัลมา ทาเดมาก็มีการยกขึ้นมาพิจารณาอีกครั้งถึงความสำคัญว่า มีความสำคัญในระยะเส้นทางศิลปะในศตวรรษที่ 19 และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในวิวัฒนาการของศิลปะอังกฤษในฐานะจิตรกรเรื่องคลาสสิกซึ่งมีผลงานแสดงให้เห็นถึงรายละเอียดอันพิถีพิถันจากยุคสมัยที่ละลายไปกับกาลเวลา พื้นดินชีพภาพอดีตซึ่งบางส่วนมาจากการขุดค้นทางโบราณคดี ●

พระเจดีย์สมัย อมราวตี

.....“ธินวา” เขียน

อินเดียเป็นประเทศที่พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองถึงขีดสุด และมีอนุสรณ์สถานซึ่งกษัตริย์ผู้นับถือศาสนาพุทธและครองอำนาจอยู่ในอินเดียได้สร้างขึ้นอยู่มากมาย โดยเฉพาะพระเจ้าอโศกมหาราช ซึ่งได้ทรงสร้างศาสนสถานไว้นับไม่ถ้วนเช่นสถูปแห่งสาญจี (Sanchi) สถูปที่สารนาถ (Sarnath) และสถูปที่สำคัญอื่นๆซึ่งนักโบราณคดีได้ทำการสำรวจกันจนหมดแล้ว

ในอินเดียได้ยังมีซากสถูปทางพระพุทธศาสนาหลงเหลือให้นักโบราณคดีตามไปพบอยู่บ้าง ใน ค.ศ.1845 เซอร์วอลเตอร์ เอลเลียต (Sir. Walter Elliot) ได้เดินทางสำรวจโบราณวัตถุไปจน

ถึงเมืองเล็กๆชื่อ *อันธระเทศ* (Andhradesa) ใกล้ๆเมืองอมราวตี (Amaravati) เขาได้พบร่องรอยของสถูปรูปกลม มีแต่ส่วนของที่ตั้งและเศษหินที่เป็นส่วนประกอบของสถูปหรือพระเจดีย์เหลืออยู่

ลายสลักที่เสาทงเข้าด้านในของพระเจดีย์

เมื่อพิจารณาดูเศษศิลาสลักที่เหลือเป็นชิ้นเล็ก ๆ แล้วจึงได้พบด้วยความแปลกใจว่า มีลายสลักเรื่องราวของพระพุทธเจ้าตั้งแต่ประสูตินอกจากนี้ยังมีลายสลักบนชิ้นส่วนหินที่เป็นทวารบาลอยู่สองข้างทางเข้าทั้ง ๔ ด้าน แต่ลายสลักและศิลาส่วนใหญ่หักทำล้วยหายไป

ท่านเซอร์สนใจซากสถูปที่พบนี้มาก จึงเดินทางกลับไปยังอังกฤษ เพื่อสำรวจชิ้นส่วนโบราณวัตถุของอินเดียยุคต่างๆที่อังกฤษสะสมไว้ ซึ่งก็ได้พบว่าสถูปแห่งอมราวตีนี้อยู่ในสมัยคริสต์ศตวรรษที่ 3 เป็นสถูปที่ผิดจากที่สามัญมีขนาดใหญ่ สร้างขึ้นโดยผู้ที่นับถือศาสนาพุทธแต่โบราณ มีความกว้างราว ๘๐ เมตร เป็นทรงโอคว่ำหรือรูปกลอง ที่ฐานมีลายสลักเป็นชั้นๆมีกำแพงล้อมรอบ มีทางเดินเข้าสี่ทิศ ทางเข้านั้นมีเสา ๕ ต้นขวางไว้ให้เฉพาะคนเดินเข้า

ไปได้ ทั้งสี่ด้านมีกำแพงสูงราว ๕ เมตรกันเป็นวงกลมต่อกัน กำแพงนี้เป็นหินโปร่งสลักลายคล้ายดวงอาทิตย์ บริเวณชั้นของฐานสถูปมีลายสลักที่เป็นชั้นสี่เหลี่ยมประดับอยู่ มีภาพแกะสลักชั้นหนึ่งที่อยู่ใน *บริติชมิวเซียม* มีรูปของพระเจดีย์หรือสถูปแบบนี้สลักอยู่ แสดงให้เห็นถึงสองข้างของประตูมีรูปสิงสาราสัตว์เผ่าคล้ายศิลปะประตูของเปอร์เซีย และมีลายสลักรูปคล้ายเพชรซึ่งมีความหมายถึงแก้ว ๓ ดวงในพระพุทธศาสนา สถูปหรือพระเจดีย์นี้เป็นรอยต่อของศิลปะการสร้างพุทธสถานระหว่างยุคของอมราวดีกับศิลปะของการสร้างในยุคต่อมา

แต่เหตุใดเจดีย์ใหญ่สมัยอมราวดีจึงได้พินาศแหลกลาญถึงปานนี้ เซอร์วอลเตอร์ต้องศึกษาค้นประวัติจึงได้ความดังนี้ พระเจดีย์อมราวดี ซึ่งเรียกกันว่าสถูปนี้ น่าจะถูกสร้างขึ้นโดยพระสงฆ์ในอมราวดี มิใช่จักรพรรดิอโศกมหาราช ในคริสต์ศตวรรษที่ 3 อย่างแน่นอน พระเจดีย์นี้น่าสนใจในส่วนของเสาหินที่สลักเสลาอย่างสวยงาม และในรูปร่างที่งดงามไม่มีที่ติ

ลักษณะของพระเจดีย์นั้นคล้ายคลึงกับพระเจดีย์อื่น ๆ ทั้งการวางทิศทางและที่ตั้ง แต่พระเจดีย์อมราวดีมีความผิดปกติอยู่ที่ลายสลักบนประตูเข้าทั้ง ๔ ของพระ

เจดีย์เป็นลายอิสระไม่มีรูปแน่นอน พระเจดีย์นี้ยังมียอดแบบง่าย ๆ บนฐานทรงโอคว่ำ และยังมีลวดลายแกะสลักเป็นรูปพวงมาลัยโดยรอบองค์พระเจดีย์ ซึ่งแสดงถึงความต้องการให้เป็นพระเจดีย์ใหญ่ที่สำคัญ พระเจดีย์อมราวดีนี้สูงถึง ๕๙ เมตร มีเส้นรอบวงใกล้เคียงกัน โดยวัดได้ยาวกว่าความสูงราว ๔ เมตร มีลักษณะเหมือนกึ่งทรงกลมตามแบบพระเจดีย์โบราณทั้งหลายของอินเดีย มีช่องทะลุจากทางเดินทั้ง ๔ เข้าไปถึง ๔ ทาง เป็นที่อยู่ของพระสงฆ์ซึ่งไม่ใหญ่นัก ผิดกับสถูปที่สาญจีซึ่งเป็นแบบ *โตรณะ* (Torana) หรือสถูปรูปกลมเฉย ๆ ซึ่งเราคุ้นเคยกันดี

พระเจดีย์อมราวดีองค์ใหญ่นี้ สร้างขึ้นในสมัยราชวงศ์ *ساتวาหะ* (Satavahana) โดยมี *กษัตริย์อันธระเทส* (Andhradasa) ต้นราชวงศ์เป็นผู้เริ่มสร้าง

และมี *กษัตริย์ศรี วาสติหิบุตร* ปูลุมาวี (Vasisthiputra Pulumavi) เป็นผู้สร้างต่อ การสร้างเริ่มต้นในคริสต์ศตวรรษที่ 2 และเสร็จในสมัย *กษัตริย์ ساتวาหะ* (Satavahanas) ซึ่งเป็นผู้ย่อเรื่องราวของพระพุทธเจ้าให้ช่างสลักเอาไว้ที่ชั้นของฐานพระเจดีย์ เจดีย์นี้เป็นที่นับถือของพระราชวงศ์และผู้พบเห็น แลเห็นเด่นอยู่กลางเมือง *ดาราณีกอร์* (Darankota) ซึ่งตั้งอยู่บนคั้งแม่น้ำกฤษณะมาตลอดเวลาที่เมืองนี้เป็นเมืองหลวง เป็นหลักของพระพุทธศาสนาอยู่จนถึงสมัย *โมกุล* ครองอำนาจในอินเดีย พระเจดีย์นี้ก็ทรุดโทรมลง ผู้คนพลเมืองมัวแต่หนีภัยสงครามจนในที่สุดเมื่อเมืองถูกทิ้งร้าง พระเจดีย์ก็ตกอยู่ในป่าทึบของดินแดนทางตะวันออกของที่ราบเดกคาน โดยไม่มีใครรู้

ต่อมาพระ *ภิกษุธรรมกิริติ* ซึ่งเดินทางรุดงค์มาในป่าได้มาพบเจดีย์นี้เข้าในราวคริสต์ศตวรรษที่ 10 ซึ่งตอนนั้นมีพระ *ชาวินดู* และ *นักบวช* ได้เข้าจับจองและอาศัยคูหาของพระเจดีย์ ทำเป็นโบสถ์บูชา *พระศิวะ* อยู่ แล้วเรื่องราวของพระเจดีย์อมราวดีนี้ก็ขาดหายไป จนถึง ค.ศ. 1799 ห่างกันเกือบพันปี พันเอก *โคลิน แม็กเคนซี* (Colonel Colin Mackenzie) นักสำรวจคนแรกของอังกฤษที่สำรวจอินเดีย ได้เดินทางไปพบพระเจดีย์ปรัก

หักพังอยู่ในป่า แม็กเคนซีได้วาดภาพขององค์พระเจดีย์เอาไว้ ซึ่งภาพนั้นยังอยู่ที่บริติชมิวเซียมจนบัดนี้ อย่างไรก็ตามก็ดีเรื่องราวของพระเจดีย์สำคัญของคันทันก็ยังไม่จบอยู่ ต่อมาอีกหลายปีบริเวณนั้นกลับกลายเป็นเมืองขึ้นมาใหม่ มีองค์พระเจดีย์เป็นหลักอยู่กลางใจเมือง ชาวเมืองได้ปลูกสร้างบ้านเรือนเข้าไปจนถึงวัดพระเจดีย์ เมื่อเกิดเพลิงไหม้ครั้งใหญ่ขึ้นก็เผาผลาญจนพระเจดีย์หักพังลง

ตั้งแต่บัดนั้น บรรดาสายสลักทั้งหลายก็หลุดออกจากพระเจดีย์ทีละแผ่นสองแผ่น ทั้งจากฝีมือธรรมชาติและฝีมือมนุษย์ ข้ามน้ำข้ามทะเลไปอยู่ตามสถานสะสมวัตถุโบราณของอินเดีย และห้องสมุดต่างๆ ในอังกฤษ จนท่านเซอร์วอลเตอร์ เฮลเลียตมาพบเข้าดังกล่าว

ต่อมาในสมัยหลังได้มีนักโบราณคดีชุดหนึ่ง ประกอบด้วยผู้คงแก่เรียนและนายทหารผู้มีความ

สนใจในเรื่องของพระเจดีย์อมราวดีองค์นี้ นำโดยโรเบิร์ต ซีเวลล์ (Robert Sewell) เจมส์ เบอร์เกสส์ (James Burgess) และอเล็กซานเดอร์ เรีย (Alexander Rea) ได้เดินทางไปค้นคว้าศึกษาเรื่องราวและรูปสลักของพระเจดีย์ตั้งแต่ ค.ศ.1870 จนถึง ค.ศ.1900 โดยได้รับความช่วยเหลือจากผู้ครองแคว้นมัทราสและบริษัทอินเดียตะวันออก

คณะผู้สำรวจจึงความเห็นว่าพระเจดีย์นี้ไม่เหมือนที่ใดในโลก เมื่อทางบริติชมิวเซียมได้ทราบ

เรื่อง จึงรวบรวมบรรดาสายสลักของพระเจดีย์แห่งนี้เอาไว้ด้วยกัน แต่ใน ค.ศ.1954 หลังจากที่เกิดสงครามโลกครั้งที่ ๒ พื้นที่บริเวณพระเจดีย์ได้ถูกระเบิด ทำให้องค์พระเจดีย์พังทลายลง บรรดาสายสลักจึงกระจัดกระจายและหายไปเกือบหมด

จากนั้นบริเวณองค์พระเจดีย์ที่เหลือแต่รากฐาน ก็ถูกดินไหลมาถมทับจนลึกลงไปในดินถึง ๒ เมตร บริเวณนั้นกลายเป็นป่าละเมาะไป จนสงครามสงบลงสำนักหนังสือพิมพ์ฮาวาฮิซิมบุนกับสถานสะสมศิลปะอมราวดีของอินเดีย และผู้เชี่ยวชาญการแกะสลักจากสถานสะสมศิลปะตะวันออก โจเซฟ อี โฮตุง (Joseph E. Hotung) ได้เดินทางไปทำการสำรวจบริเวณพื้นที่ตั้งของพระเจดีย์ เพื่อรื้อฟื้นเรื่องราวของพระเจดีย์อมราวดีองค์เดียวของโลก ทว่าก็ให้เห็นแต่ฐานรูปวงกลม และเศษศิลาอันไร้ค่าอยู่นั่น ●

พระเจดีย์อมราวดีจำลอง

แกะรอยสุสานบันลือโลก มุดสุสานสยองขวัญใต้พิภพ

“บนกัทธ์” เขียน

ลึกลงไปได้พื้นดินของ “กรุงโรม” (Rome) ประเทศอิตาลี คืออุโมงค์อันแสนซับซ้อนความยาวรวมกว่าหนึ่งร้อยกิโลเมตรที่ทอดตัวแผ่ขยายออกไปยังทิศทางต่างๆ หน้าที่หลักของช่องทางที่คดเคี้ยวไปมาอยู่ใต้พื้นพิภพนี้คือ “สุสาน” ยุคแรกเริ่มของทั้งเหล่าคริสเตียนและชาวยิวในจักรวรรดิโรมันจากช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 1 ที่ใช้งานต่อเนื่องยาวนานนับพันปี ผันของอุโมงค์ใต้ดินเต็มไปด้วยช่องเจาะ (Loculi) รูปสี่เหลี่ยมลึกเข้าไปด้านในเพื่อใช้เก็บศพ ดูกคล้าย “ห้องดับจิต” ในปัจจุบัน ทว่าไร้ประตูเปิด-ปิด ทำให้พื้นที่ข้างใต้กรุงโรมกลายเป็นสถานที่พำนักหลังความตายขนาดยักษ์ที่อัดแน่นไปด้วยดวงวิญญาณของผู้วายชนม์มากมายนับล้านดวงเลยทีเดียว ในปัจจุบันเรารู้จัก “สุสานใต้ดิน” กันในชื่อ “คาตาคอมบ์” (Catacomb) ซึ่งก็ไม่ได้มีอยู่เพียงแคในกรุงโรมซึ่งเป็นผู้ริเริ่มเท่านั้นหรอกนะครับ แต่ปรากฏให้เห็นในหลากหลายประเทศของโลกเลยทีเดียว เตรียมความกล้าของคุณทุกท่านเอาไว้ให้พร้อม ครั้นเราจะ

ไปมุดสุสานใต้พิภพสุดสยองขวัญเหล่านี้กันครับ

ก่อนอื่นเรามาดูกันก่อนครับว่า ทำไมสุสานใต้ดินที่มีช่องเจาะเรียงรายเป็นดับเหล่านี้ถึงถูกเรียกขานว่า “คาตาคอมบ์” จะว่าไปแล้วนักวิชาการก็ยังไม่ลงรอยกันในเรื่องที่มาของชื่อเรียกหรอกครับ แต่ที่มีการเสนอกันก็คือคำว่า “คาตาคอมบ์” อาจจะมาจากคำว่า “อัด คาตาคุมบัส” (ad catacumbas) ในภาษาละตินอันมีความหมายว่า “ภายในโพรง” (in the hollows) ซึ่งก็สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะของช่องสี่เหลี่ยมสำหรับฝังศพภายในอุโมงค์ใต้ดินได้อย่างชัดเจนเลยละครับ

แต่ถึงอย่างนั้น ทุกวันนี้คำว่าคาตาคอมบ์ได้ถูกนำไปใช้เรียกอุโมงค์ใต้ดินในหลากหลายพื้นที่ของโลกด้วยเช่นกัน และในบางพื้นที่ก็ไม่ได้ใช้เพื่อ “ฝังศพ” แบบคาตาคอมบ์ของชาวโรมันแต่อย่างใด ไม่ว่าจะเป็นคาตาคอมบ์โอดิสซัส (Odessa) ในประเทศยูเครนที่ไม่ต่างจากเขาวงกตใต้พิภพอันแสนซับซ้อน ซึ่งเริ่มต้นมาจากเหมืองหินในช่วงคริสต์ศตวรรษที่

19 ก่อนจะถูกนำมาใช้เป็นสถานที่หลบซ่อนตัวของเหล่าพลพรรคโซเวียตในช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ หรืออุโมงค์ใต้ดินในสาธารณรัฐเช็ก (Czech Republic) ก็ล้วนถูกสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการหลบซ่อนจากภัยคุกคามทั้งสิ้น

สำหรับในครั้งนี่ “คาตาคอมบ์” ที่ทุกท่านจะได้ไปเยี่ยมชมจะเน้นไปที่อุโมงค์ใต้ดินซึ่งทำหน้าที่เป็น “สถานที่ฝังศพ” ทั้งสุสานในรูปแบบของช่องเจาะเรียงรายเป็นดับจนดูคล้ายห้องดับจิตชวนหลอน รวมถึงอุโมงค์ที่อัดแน่นไปด้วยโครงกระดูกของมนุษย์ และแน่นอนครับว่ามีคาตาคอมบ์ที่คนเป็นกับคนตายอยู่ห่างกันเพียงแค่ “ราวกั้น” ด้วยเช่นกัน ถ้าพร้อมกันแล้ว เราจะค่อยๆย้อนเวลากลับไปสัมผัสบรรยากาศของคาตาคอมบ์จากยุคสมัยต่างๆ โดยเริ่มต้นจากคาตาคอมบ์ที่มีอายุน้อยที่สุด (แต่ชวนหลอนได้มากที่สุด) กันก่อน คาตาคอมบ์แห่งนี้มีชื่อว่า “สุสานใต้ดินกาปูชิน” (Capuchin Catacombs of Palermo) ในเมืองปาแลร์โม บนเกาะซิซิลี (Sicily) ประเทศอิตาลี

คาตาคอมบ์แห่งกาปูชินใน
ปาแลร์โม สร้างขึ้นในช่วงคริสต์
ศตวรรษที่ 16 ข้างใต้อารามกาปูชิน
(Capuchin Monastery) ภายใน
คืออุโมงค์ขนาดยักษ์ที่เรียงรายไป
ด้วยศพและโครงกระดูกมากถึง
ร่วม ๘,๐๐๐ ศพ แทบจะเต็มทุก
พื้นที่โดยละครับ โครงกระดูกส่วน
ใหญ่สวมใส่เสื้อผ้าอาภรณ์งดงาม
ตามแบบฉบับตะวันตก บ้างก็
อยู่ในท่านอน บ้างก็อยู่ในท่านยืน
เพียงเรียงรายอยู่บนผนังของอุโมงค์
ใต้ดิน แต่ถึงอย่างนั้นก็ได้หมาย

บรรยากาศภายในคาตาคอมบ์แห่งกาปูชิน มีศพและโครงกระดูกยืน
เรียงรายเต็มบริเวณ

ความว่าศพและโครงกระดูกใน
สุสานใต้ดินแห่งนี้จะจัดเรียงแบบ
"ตามใจฉัน" นะครับ เพราะว่าแท้
ที่จริงแล้วคาตาคอมบ์แห่งกาปูชิน
มีการแบ่งแยกออกเป็นห้องและโถง
ระเบียงต่าง ๆ ซึ่งใช้ในการฝังศพ
บุคคลกลุ่มหนึ่ง ๆ โดยเฉพาะ เช่น
บางห้องใช้ในการเก็บศพของเหล่า
นักบวชและผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับ
บทบาทในเชิงศาสนา บางห้องเก็บ
ศพของแพทย์และบรรดาคุณหมอ
ส่วนบางห้องก็ใช้เก็บศพของสตรี
แยกกันออกไปอย่างเป็นสัดส่วน

เด็กหญิงตัวน้อยอายุเพียงแค่ ๒
ขวบเท่านั้นเองครับ เธอมีชื่อว่า
โรซาลิเย ลอมบาร์โด (Rosalia
Lombardo) เสียชีวิตในปี ค.ศ.
1920 ร่างกายของเธอยังคงงดงาม
ประหนึ่งเด็กหญิงที่นอนหลับใหล

อยู่ภายใต้ผ้าห่ม จนได้รับการเรียก
ขานกันในชื่อ "เจ้าหญิงนิทรา"
(Sleeping Queen) นอกจากนั้น
เมื่อปี ค.ศ.2014 หนูน้อยร่างนี้ยัง
ได้สร้างความตื่นตะลึงให้กับโลก
ใบนี้อีกครั้ง เพราะมีคนเห็นว่าเธอ

หนูน้อยลอมบาร์โดในคาตาคอมบ์แห่งกาปูชินดูเหมือนว่าสามารถ
กะพริบตาได้

ศพแรกที่ถูกนำมาเก็บ
รักษาเอาไว้ในคาตาคอมบ์กาปูชิน
คือพระในนิกายโรมันคาทอลิก
นามว่าซิลเวสโตร ดา กุบบิโอ
(Silvestro da Gubbio) ที่สิ้น
ลมเมื่อปี ค.ศ.1599 ส่วนศพ
สุดท้ายที่ถูกนำเข้ามาเก็บรักษาเอา
ไว้ในคาตาคอมบ์แห่งกาปูชินคือ

"กะพริบตา" ได้ด้วยนะสิครับ!!

ข้าก่อนครับ เดี่ยวมาไขปริศนาเรื่องหนูน้อยลอมบาร์ดกะพริบตากันทีหลัง มาดูเรื่องศพที่เก็บรักษาเอาไว้ในอุโมงค์ใต้ดินสุดหลอนนี้กันก่อน แรกเริ่มเดิมทีนักบวชจัดการกับศพแบบง่าย ๆ ด้วยสภาพอากาศที่แห้ง ทำให้ศพที่นำมาเก็บรักษาเอาไว้ค่อย ๆ กลายสภาพเป็น "มัมมี่" ไปเองตามธรรมชาติ แต่ถึงอย่างนั้นก็จะมีคนนำเอาศพที่แห้งแล้วเหล่านี้มาชำระล้างด้วยน้ำส้มสายชูอีกครั้งหนึ่ง แล้วจึงนำเสื้อผ้าอาภรณ์มาสวมใส่เพื่อให้ศพดูงามสง่าที่สุด หลังจากนั้นก็จะขนย้ายไปยังห้องที่เหมาะสมเพื่อให้ศพของบุคคลนั้นคงอยู่ในcatacomb แห่งกาปูชินไปตลอดกาล

เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่าตลอดระยะเวลาหลายร้อยปีจนมีศพมากมายถึง ๘,๐๐๐ ร่างทยอยกันเข้ามาขังนอนบ้างอยู่ตรงนั้นตรงนี้ อัดแน่นเต็มห้องใต้ดิน และในปัจจุบันนักท่องเที่ยงที่เข้าไปชมสุสานใต้ดินแห่งกาปูชินก็จะได้เยี่ยมชมร่างไร้วิญญาณของบรรพบุรุษเหล่านี้ได้อย่างใกล้ชิด โดยมีเพียงแค่ "ราว" ที่คอยเป็นปราการกันเอาไว้เท่านั้นเอง ได้เผชิญหน้าคนตายชนิดห่างกันเพียงแค่คืบอย่างนี้ หลอนดีไหมล่ะครับ?

แต่ถ้าใครยังหลอนไม่พอ

กลับมาที่เรื่องของหนูน้อยลอมบาร์ดกันอีกครั้งครับ ในช่วงปี ค.ศ. 2014 มีคนตาดีสังเกตเห็นว่าเปลือกตาของมัมมี่เด็กหญิงอายุ ๒ ขวบที่นอนอยู่ภายใต้ผ้าห่มร่างนี้ดูเหมือนจะ "ขยับได้" ว่าแต่นี่คือปาฏิหาริย์หรือเป็นเหตุการณ์เหนือธรรมชาติที่วิทยาศาสตร์ไม่สามารถให้คำตอบได้หรือไม่ เราลองมาดูความเป็นไปได้จากทางนักวิชาการกันบ้างดีกว่าครับ

แน่นอนครับว่าเรื่องนี้ไม่มีอะไรในกอไผ่ จริงอยู่ครับถ้าดูจากภาพที่ถ่ายในช่วงเวลาที่แตกต่างกันจะเห็นว่าเปลือกตาของเด็กหญิงนิทรายยับตาแห่งไปจากเดิมจริง แต่สิ่งที่นักวิชาการเสนอก็คือไม่มีอะไรมากไปกว่า "ภาพลวงตา" ที่เกิดจากแสงที่ส่องเข้ามาที่เท่านั้นเอง อีกอย่างหนึ่งก็คือหนูน้อยลอมบาร์ดนอนอยู่ในโลงแก้ว อีกทั้งดวงตาของเธอก็ไม่เคยปิดสนิทมาตั้งแต่แรกอยู่แล้ว ดังนั้นในบางครั้งแสงที่ส่องเข้ามาก็จะทำให้ดูเหมือนว่าเธอขยับเปลือกตาได้นั่นเอง

ย้ายจากเกาะซิซิลี ขอพาทไปทีประเทศ "ฝรั่งเศส" กันก่อนครับ เพราะดินแดนแห่งนี้ก็มี "catacomb" กับเขาด้วยเหมือนกัน เป็นที่รู้จักกันในชื่อ "สุสานใต้ดินแห่งกรุงปารีส" (Catacomb of Paris) ซึ่งจะว่าไปแล้วก็ใช้งานร่วมสมัยกับcatacomb แห่งกาปูชินในเกาะซิซิลีเช่นกัน เพราะเริ่ม

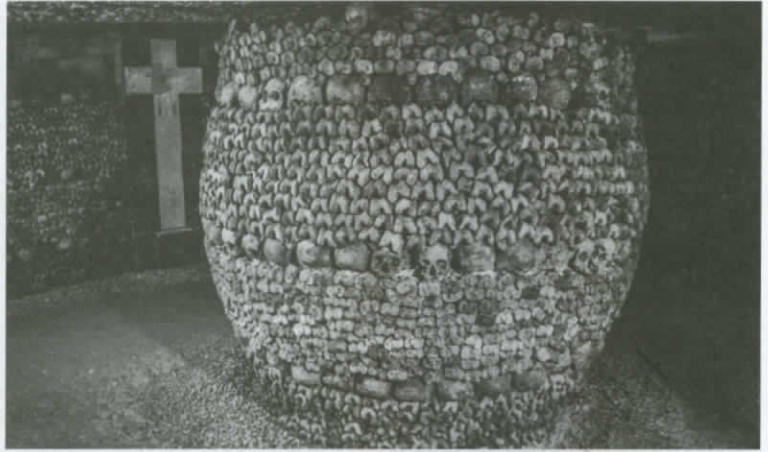
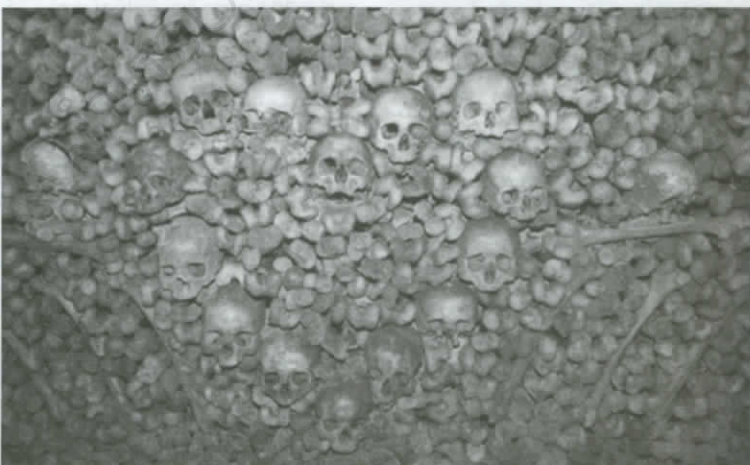
ต้นใช้เป็นสุสานในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 18 และใช้งานต่อมาจนถึงช่วงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 19 เลยทีเดียว ถึงแม้ว่าจะใช้งานไม่นานเท่าcatacomb แห่งกาปูชิน แต่สุสานใต้ดินแห่งนี้ก็มีความลึกลับและมีประวัติความเป็นมาและความหลอนไม่แพ้กันเลยล่ะครับ

แรกเริ่มเดิมที อุโมงค์ใต้ดินที่อยู่ลึกลงมาจากพื้นพิภพราว ๒๐ เมตร อีกทั้งยังกว้างขวางและทอดยาวออกไปไกลหลายร้อยกิโลเมตร ได้กรุงปารีสนั้นไม่ได้ตั้งใจสร้างไว้ทำหน้าที่เป็น "สุสาน" หรือครับ แต่ใช้เป็น "เหมืองหินปูน" ตั้งแต่สมัยที่ชาวโรมันเข้ามายึดครองแล้ว แต่ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 18 เมื่อสุขภาพของชาวเมืองย่ำแย่ส่งผลให้สุสาน "ไม่เพียงพอ" ศพจำนวนมากล้นทะลักออกมาจากสุสาน ส่งกลิ่นเหม็นเน่าจนชาวเมืองเริ่มทนไม่ไหว สุดท้ายแล้วเหมืองหินโบราณใต้ดินนี้ล่ะครับคือทางออกที่ช่วยชาวปารีสเอาไว้ได้ ในช่วงปี ค.ศ.1786 ทางการฝรั่งเศสได้ใช้เหมืองหินปูนต่างสุสาน ด้วยการขนย้ายศพที่ล้นออกจากสุสานบนดินเข้ามาฝังเอาไว้ใต้พิภพแทน นับจากนั้นเป็นต้นมาโดยเฉพาะหลังจากช่วงเหตุการณ์ปฏิวัติฝรั่งเศส เหมืองหินโรมันโบราณได้แปรสภาพไปเป็น "สุสานใต้ดิน" อย่างเต็มรูปแบบ ชาวปารีสในยุคนั้นเริ่มขนย้ายศพเข้ามาฝังเอาไว้ในcata

คอมบ์แห่งนี้ด้วยตัวของพวกเขาเอง จนทำให้ภายในอุโมงค์ที่ทอดยาวออกไปไกลหลายร้อยกิโลเมตรอัดแน่นไปด้วยโครงกระดูกของมนุษย์มากมายถึงร่วม ๖ ล้านร่างเลยทีเดียว!!

ทุกวันนี้สุสานใต้ดินแห่งกรุงปารีสได้กลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวไปเรียบร้อยแล้วครับ โดยทางกรุงปารีสได้เปิดให้นักเดินทางเข้าเยี่ยมชมอุโมงค์ใต้ดินที่ประดับประดาไปด้วยโครงกระดูกสุดหลอนได้เป็นระยะทางประมาณ ๒ กิโลเมตร ถึงแม้ว่าบรรยากาศภายในจะชวนให้ขนหัวลุกเพราะอัดแน่นไปด้วยกระดูกและกะโหลกของมนุษย์ทั่วทั้งบริเวณ แต่โดยรวมก็ไม่ได้สยองขวัญอย่างที่คิด เพราะโครงกระดูกส่วนใหญ่ได้รับการจัดเรียงอย่างเป็นศิลปะ บางครั้งอยู่ในรูปทรงคล้ายดังเบียร์ขนาดยักษ์ บางครั้งก็จัดให้มีรูป

หัวกะโหลกภายในคاعاتาคอมบ์แห่งกรุงปารีสได้รับการจัดเรียงต่อกันคล้ายรูปหัวใจ

โครงกระดูกภายในคاعاتาคอมบ์แห่งกรุงปารีสได้รับการจัดเรียงอย่างเป็นศิลปะ

ทรงคล้ายกับหัวใจ ทว่าก็ยังคงมีช่องทางเดินอีกหลายส่วนที่ปิดเอาไว้ไม่ให้นักท่องเที่ยวเข้าชม แต่เอาเข้าจริงแล้วก็ไม่สามารถปิดกั้นความอยากรู้อยากเห็นของมนุษย์ได้หรอกครับ เพราะมักจะมีวัยรุ่นหรือเหล่า "คاعاتาฟีเลส" (Cataphiles) เข้าไปทำกิจกรรมต่างๆ อยู่เสมอ ครั้งหนึ่งยังเคยมีการ "ฉายภาพยนตร์" ภายใน

สุสานใต้ดินแห่งนี้ด้วยเช่นกันครับ
นอกจากฝรั่งเศส เราไปที่ประเทศ "มอลตา" (Malta) กันบ้างครับ ประเทศนี้เป็นเกาะที่ตั้งอยู่ห่างออกมาจากเกาะซิซิลีอันเป็นที่ตั้งของคاعاتาคอมบ์แห่งกาปูชินทางทิศใต้เพียงแค่นี้ก็ร้อยกิโลเมตรเท่านั้น ในอดีตเกาะมอลตาเคยเป็นส่วนหนึ่งของจักรวรรดิโรมันภายใต้ชื่อเมือง "เมลิตา" (Melita) และสุสานใต้ดินแห่งมอลตาก็ตั้งอยู่ข้างใต้พื้นดินของเมือง "ราบัต" (Rabat) ในปัจจุบัน ใช้งานมาตั้งแต่ช่วงราวคริสต์ศตวรรษที่ 3 ถึง 6 และที่น่าสนใจก็คือคاعاتาคอมบ์แห่งมอลตานี้ตั้งอยู่นอกเขตกำแพงเมืองโบราณ สะท้อนให้เห็นถึงกฎหมายของชาวโรมันในอดีตที่ห้ามทำการฝังศพภายในนคร ซึ่งข้อเท็จจริงนี้แสดงให้เห็นในคاعاتาคอมบ์ใต้กรุงโรมที่กำลังจะนำเสนอต่อไปด้วยครับ

สุสานใต้ดินแห่งมอลตา คืออุโมงค์ที่ขุดเจาะเข้าไปในหิน ตกแต่งด้วยลวดลายและภาพวาดต่างๆ ทอดยาวกินพื้นที่ราว ๒,๒๐๐ ตารางเมตร เสนอกันว่าเก็บรักษาศพเอาไว้มากมายถึงราว ๑,๐๐๐ ร่างเลยทีเดียวครับ ศพที่ถูกนำมาฝังเอาไว้ในสุสานแห่งนี้ มีทั้งชาวคริสเตียนและชาวยิวรวมถึงพวกนอกรีต ซึ่งได้รับการฝังเอาไว้ปะปนกันโดยไม่มีกรแบ่งแยกด้วยศาสนา นักโบราณคดีค้นพบสุสานในคาตาคอมบ์ใต้นครบัตราว ๓๐ แห่ง แต่ในปัจจุบันเปิดให้นักท่องเที่ยวเข้าชมได้เพียงแค่ ๒๐ แห่งเท่านั้น เสนอกันว่าหลังจากช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 7 ซึ่งเป็นยุคปลายของจักรวรรดิไบแซนไทน์ (Byzantine) สุสานใต้ดินแห่งนี้ก็ถูกทิ้งร้าง แต่ก็ถูกเปิดขึ้นอีกครั้งในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 12 ในฐานะแหล่งแสวงบุญของเหล่าคริสเตียน และในอีกหนึ่งศตวรรษถัดมาก็ได้มีการต่อเติมเพิ่มสถานที่บูชาของชาวคริสเตียนเข้าไปภายในพื้นที่ของคาตาคอมบ์ด้วยเช่นกัน

จะเห็นได้ว่าแท้ที่จริงแล้วสุสานใต้ดินหรือคาตาคอมบ์นั้นตั้งใจสร้างขึ้นเพื่อเป็นสุสานของเหล่าคริสเตียนและชาวยิวในช่วงยุคต้นคริสตกาลนี่ล่ะครับ เพราะนอกจากเมืองเมลิตาบนเกาะมอลตาแล้ว เมืองหลวงของจักรวรรดิโรมันอย่างกรุงโรมก็มีอุโมงค์

บรรยากาศภายในคาตาคอมบ์แห่งมอลตา

อันคดเคี้ยวซุกซ่อนอยู่ใต้พื้นพิภพด้วยเช่นกัน และถ้าจะถามหา "ปฐมบท" แห่งคาตาคอมบ์ของชาวคริสเตียนและชาวยิวแล้วละก็คำตอบอยู่ที่เหล่าสุสานใต้ดินแห่งกรุงโรมที่มีอายุย้อนกลับไปได้ถึงช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 1 นี่ล่ะครับ

คาตาคอมบ์ใต้กรุงโรมแตกต่างจากคาตาคอมบ์แห่งกาปูชินที่จัดเรียงศพแบบเต็มตัวภายใต้อาภรณ์หุรหุรา และแตกต่างจากคาตาคอมบ์แห่งปารีสที่จัดเรียงโครงกระดูกอย่างเป็นศิลปะ เพราะสุสานใต้ดินในนครหลวงของชาว

โรมันมีลักษณะเป็นอุโมงค์ที่อัดแน่นไปด้วย "โพรง" ขนาดเล็กเพียงพอสำหรับการบรรจุศพในแนวนอนเข้าไปเก็บเอาไว้ ไม่ต่างจาก "ห้องดับจิต" ที่เราคุ้นตากันดีในปัจจุบัน เพียงแค่มิมี "ประตู" เปิด-ปิดก็เท่านั้นเอง นักวิชาการเสนอกันว่าชาวคริสเตียนรับเอารูปแบบการฝังศพในอุโมงค์ใต้ดินแบบนี้มาจากชาวยิว ซึ่งภายใต้กรุงโรมเองก็มีคาตาคอมบ์ของชาวยิวอยู่ถึง ๖ แห่งด้วยกัน ในขณะที่คาตาคอมบ์ของชาวคริสเตียนมีทั้งสิ้นราว ๔๐ แห่ง และด้วยว่ากฎหมายของโรมันห้ามฝังศพภายในกำแพงเมือง คาตาคอมบ์ของชาวโรมันจึงเรียงรายอยู่รอบนอกโดยเฉพาะบริเวณถนนแอปเปียน (Appian Way) ซึ่งในปัจจุบันอุโมงค์ใต้ดินแห่งกรุงโรมที่อัดแน่นไปด้วยช่องสี่เหลี่ยมบนผนังชวนขนหัวลุกก็ทอดยาวไปไกลกว่า

คาตาคอมบ์ใต้กรุงโรมจะเป็นช่องสี่เหลี่ยมเพื่อใช้บรรจุศพ

หนึ่งร้อยกิโลเมตรเลยทีเดียว

ในอดีต นักโบราณคดีเสนอ
กันว่าบางทีคาตาคอมบีใต้กรุงโรม
อาจจะไม่ได้ทำหน้าที่เพียงแค่มัง
ศพของชาวคริสเตียนและชาวยิว
เท่านั้น แต่อาจจะยังใช้เป็นสถานที่
ที่หลบภัยและเป็นสถานที่ประกอบ
พิธีลับ ๆ ในช่วงที่ชาวคริสเตียน
ในยุคแรกเริ่มถูกลอบทำร้าย
(Persecution) ด้วยเช่นกัน แต่ถึง
อย่างนั้นในปัจจุบันนี้นักโบราณคดี
กลับไม่เห็นด้วยกับแนวคิดดัง
กล่าวแล้วครับ เพราะเมื่อลอง
จินตนาการถึงชาวคริสเตียนในช่วง
คริสต์ศตวรรษที่ 3 ราว ๕๐,๐๐๐
ชีวิตเข้าไปแออัดกันอยู่ในคาตา
คอมบีใต้ดินเพื่อประกอบพิธีกรรม
ในวันสำคัญแล้วก็พบว่าไม่น่าจะมี

บรรยากาศภายในคาตาคอมบีใต้กรุงโรม คูคล้าย "ห้องดับจิต" ที่ไม่มี
ประตูปิด

คาตาคอมบีใต้กรุงโรมส่วนใหญ่ตั้งอยู่บริเวณถนนแอปเปียน ด้านนอก
กำแพงเมือง

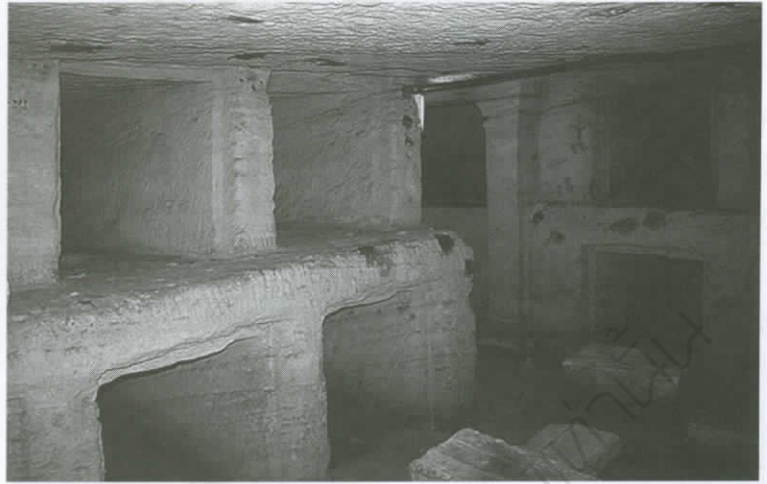

ความเป็นไปได้ เพราะอย่างน้อย
ชาวคริสเตียนก็เชื่อว่าความตาย
นั้นไม่สะอาด ขนาดประเพณีการ
รับประทานอาหารร่วมกับผู้ตายยัง

จัดขึ้นแค่บางครั้งบางคราวเลยครับ
ดังนั้นการเข้าไปหลบซ่อนหรือจัด
พิธีกรรมทางศาสนาในสุสานอยู่
เป็นนิตยจึงไม่มันจะเกิดขึ้นได้ด้วย
เช่นกัน หน้าที่หลักของคาตาคอมบี
ใต้กรุงโรมจึงเป็นเพียง "สุสาน"
ที่บางแห่งก็เชื่อว่าเป็นสถานที่ฝัง
ศพของเหล่านักบุญและผู้พลีชีพ
ในศาสนา (Martyrs) หลายท่าน
ดึงดูดให้ชาวคริสเตียนเลือกที่จะ
ฝังศพของพวกเขาเอาไว้ในบริเวณ
นี้ด้วย

แต่หลังจากที่ชาวโรมันหัน
มานับถือศาสนาคริสต์อย่างเต็ม
ตัวหลังจากปี ค.ศ.313 สุสานของ
ชาวคริสเตียนเริ่มขยับขึ้นมาเหนือ
พื้นดินบ้าง จนเข้าสู่คริสต์ศตวรรษ
ที่ 5 การใช้งานสุสานแบบคาตา
คอมบีก็เริ่มที่จะหมดความนิยมลง
ไป สุดท้ายเมื่อกลุ่มเจอร์มานิก

(Germanic) บุกเข้ามาในช่วง คริสต์ศตวรรษที่ 9 สุสานใต้ดินก็ เริ่มถูกปิดเพื่อป้องกันการเข้าปล้น ทำลาย สิ่งของจากสุสานถูกขน ย้ายขึ้นมาเก็บเอาไว้ในโบสถ์เหนือ พื้นดิน ส่งผลให้สุสานใต้ดินเริ่ม ถูกลืมเลือนไปที่ละน้อย กว่า จะ มาเป็นที่รู้จักอีกครั้งก็ในช่วงที่นัก โบราณคดีเข้าไปค้นพบเมื่อปี ค.ศ. 1578 โน่นเลยล่ะครับ

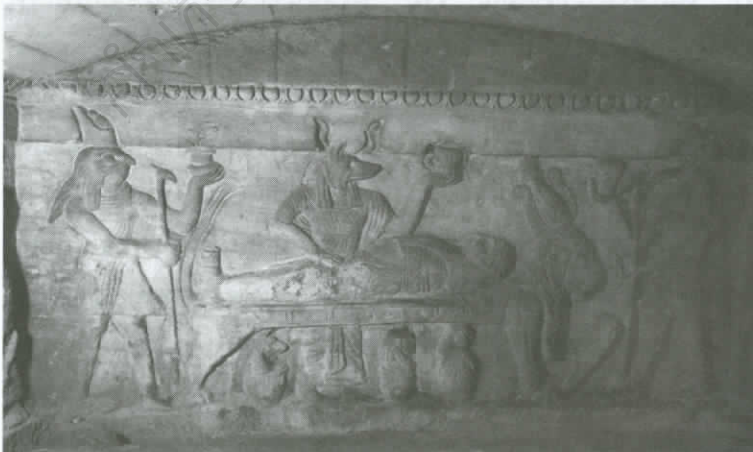

บรรยากาศของคاعاتาคอมป์แห่งอเล็กซานเดรียมีลักษณะเป็นช่องสี่เหลี่ยม คล้ายสุสานใต้กรุงโรม

ถึงแม้ว่าคاعاتาคอมป์ส่วนใหญ่จะเป็นสุสานที่ใช้สำหรับฝังศพของชาวยิวและคริสเตียนในช่วงต้นคริสตกาล แต่ในช่วงเวลาเดียวกันนี้ยังมีคاعاتาคอมป์อีกแห่งหนึ่งที่มีบรรยากาศสุดหลอนไม่แพ้กัน แต่ไม่มีหลักฐานว่าเคย ใช้งานโดยชาวยิวหรือคริสเตียน มาก่อนเลย คاعاتาคอมป์ที่ว่านั้น เป็นที่รู้จักกันในชื่อคاعاتาคอมป์ แห่ง "คอม เอล-ชูคาฟา" (Kom el-Shoqafa) ในเมืองอเล็กซาน

เดรีย ทางตอนเหนือของประเทศ อียิปต์นั่นเองล่ะครับ แรกเริ่มเดิมที สุสานแห่งนี้สร้างขึ้นเพื่อครอบครัว ที่ร่ำรวยครอบครัวหนึ่งในช่วงปลาย คริสต์ศตวรรษที่ 1 ทว่าหลังจาก นั้นสุสานก็เริ่มขยายใหญ่ขึ้น โดย มีการเจาะโพรงสี่เหลี่ยมดูคล้าย "ห้องดับจิต" เพิ่มเติมเข้าไปอีก มากมายถึงกว่าหนึ่งร้อยช่อง

ภายในคاعاتาคอมป์แห่งอเล็กซานเดรียแสดงภาพการทำมัมมี่แบบอียิปต์โบราณ

ในปัจจุบันคاعاتาคอมป์แห่ง อเล็กซานเดรียได้กลายเป็นแหล่ง ท่องเที่ยวไปเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ครับ นอกจากจะเป็นสุสานใต้ดิน ที่ประดับด้วยไฟสลัวลางได้ บรรยากาศชวนหลอนแล้ว สุสาน นี้ยังแสดงให้เห็นศิลปะแบบกรีก-โรมันที่เข้ามาผสมผสานกับศิลปะ อียิปต์โบราณอย่างลงตัว เช่น รูปสลักของ "อานุบิส" (Anubis) เทพเจ้าแห่งความตายที่ปรากฏใน ร่างนักบรโหมัน รวมถึงภาพสลัก ที่แสดงการทำมัมมี่แบบอียิปต์ โบราณก็มีให้เห็นด้วยเช่นกัน นั่น หมายความว่าถึงแม้สุสานใต้พิภพ ของอียิปต์และกรุงโรมจะเริ่มสร้าง ขึ้นในช่วงเวลาที่ใกล้เคียงกัน แต่คاعاتาคอมป์ของอียิปต์ก็ใช้ฝังศพตาม ความเชื่อแบบชาวอียิปต์ ไม่ได้ เกี่ยวข้องกับชาวคริสเตียนเหมือน สุสานในกรุงโรมหรอกครับ ●

สามารถติดตามอ่านวารสารใหม่ได้ที่

<http://libapp.rmutp.ac.th/newBook/?cat=10>

- ห้องสมุดเทเวศร์
- ห้องสมุดโชติเวช
- ห้องสมุดพณิชยการพระนคร
- ห้องสมุดพระนครเหนือ

